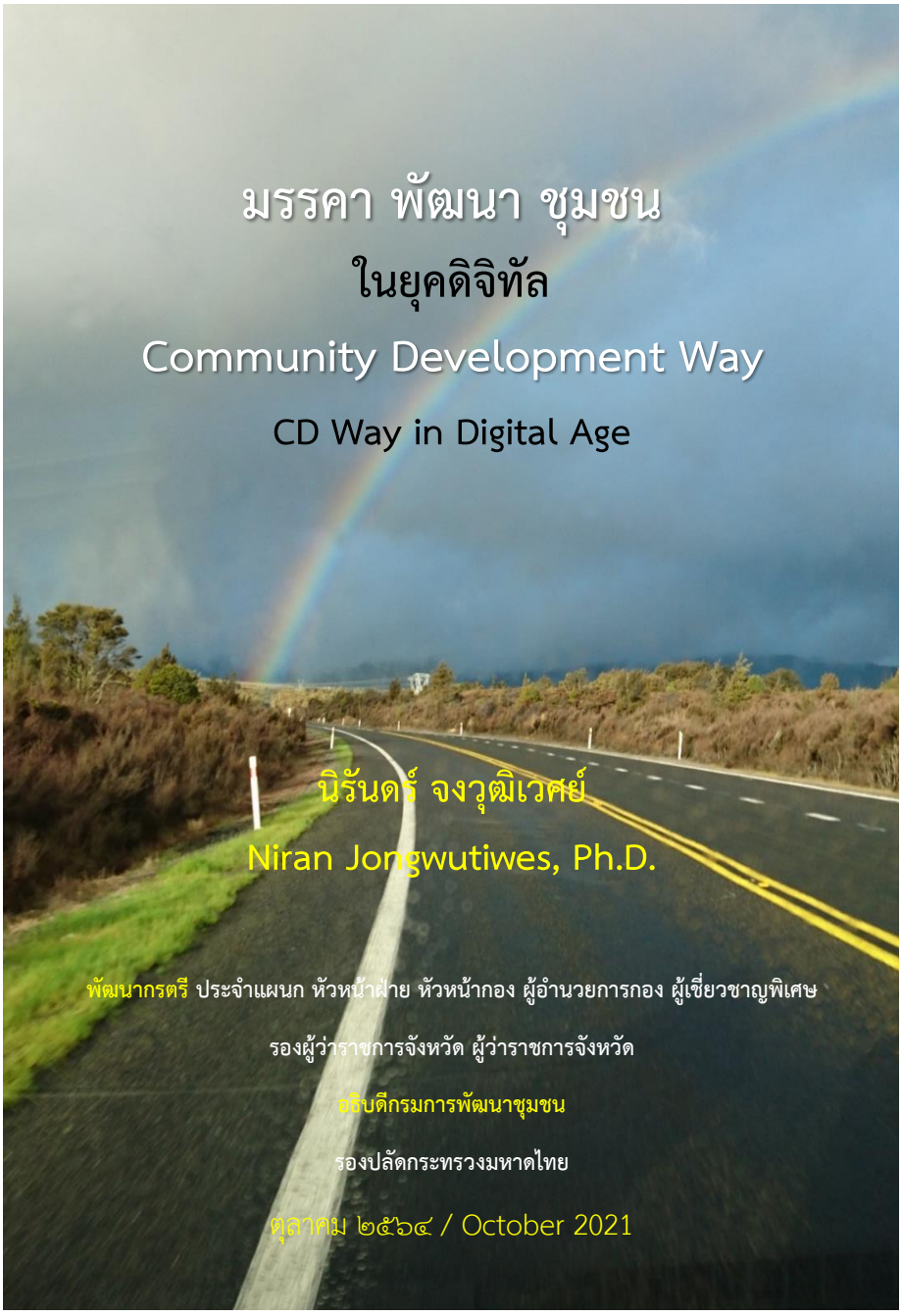

มรรคา พัฒนา ชุมชน
ในยุคดิจิทัล
Community Development Way
CD Way in Digital Age
นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์
Niran Jongwutiwes, Ph.D.
พัฒนากรตรี ประจำแผนก หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากอง ผู้อำนวยการกอง ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด
อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
ตุลาคม ๒๕๖๔ / October 2021

ขอคารวะ

ผู้บุกเบิก ผู้พัฒนา งานพัฒนาชุมชน

พัฒนากร นักวิชาการ และผู้บริหารกรมการพัฒนาชุมชน
ผู้ก้าวเดิน ทิ้งรอยเท้า ให้ติดตาม ร่วมเรียนรู้
๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

Salute
Pioneers & Developers of community development work:
Community Development Workers, Scholars & Administrators,
who has walked, left footprints, to be followed and learned.
1 October 2021

มรรคา พัฒนา ชุมชน
ในยุคดิจิทัล

COMMUNITY DEVELOPMENT WAY
CD Way
In Digital Age

นิรันดร์ จงวุฒิเศย์

Niran Jongwutiwes, Ph.D.

พัฒนากรตรี ประจำแผนก หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากอง ผู้อำนวยการกอง ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด

อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

ตุลาคม ๒๕๖๔ / October 2021

“เราได้สร้างอารยธรรมล้ำยุค

ด้วยอารมณ์คนยุคหิน สถาบันยุคเสื่อมทราม

และเทคโนโลยีเทวดา”

“We have created a Star Wars civilization,
with Stone Age emotions, Medieval institutions,
and Godlike technology.”

-Edward O. Wilson, The Social Conquest of Earth

คำอธิบาย-

เราอยู่ในโลกล้ำยุค ขณะที่สมอง อารมณ์ ของเรายังพัฒนามาไม่พ้นบรรพบุรุษยุคหิน ขณะที่เรายังคิด เรียนและมีชีวิตอยู่ในสถาบันและแบบแผนที่ยังโบราณเหมือนยุคกลาง และขณะที่เรามีเทคโนโลยีเทวดาที่มีอำนาจขึ้นทุกวัน แต่สมองและความสามารถของเราไม่สามารถจะเทียบ จะแข่ง ไปด้วยได้ เราตามเทคโนโลยีเทวดาที่เราสร้างขึ้นมาไม่ทัน...

เราควรสร้างเทคโนโลยีที่มีมนุษยธรรม (Humane Technology) ที่ใช้การใคร่ครวญถึงธรรมชาติมนุษย์ ลึกถึงจิตวิญญาณ ที่เข้าใจจุดแข็งตามธรรมชาติของเรา - การตระหนักรู้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย เหตุผล และไตร่ตรอง ฯลฯ พร้อมกับที่เราต้องเข้าใจจุดอ่อนของเรา - ความอ่อนแอ เปราะบาง และอะไรของเราที่เราไม่สามารถควบคุมได้

คำ นำ หน้า (Foreword)

ปี 2550 “กถาพัฒนากร” ปกรูปตะเกียงเจ้าพายุ... ส่องสว่าง
ปี 2562 “กถาพัฒนากร” (Developer Matter) ปกรูปต้นไม้... ให้ร่มเงา

กถาพัฒนากร เป็นหนังสือคู่มือการทำงานของพัฒนากร เป็นหนังสือที่มุ่งกระตุ้นความคิด เติมความรู้ และเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติ เป็นหนังสือที่เชิญชวนให้อ่านด้วยจินตนาการ ที่ไร้ กรอบ ขอบเขต และ รูปแบบ

“มรรคา พัฒนา ชุมชน ในยุคดิจิทัล” ปกรูปถนน... หนทางสู่การพัฒนา
“COMMUNITY DEVELOPMENT WAY, aka, CD Way in Digital Age”
ขอร่วมแสดงความยินดี และภูมิใจ กับการเดินทางอย่างสง่างามเข้าสู่ปีที่ 60 ปี ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย วันที่ ๑ เดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

“มรรคา พัฒนา ชุมชน” เป็นหนังสือที่หมายให้เป็น คู่มือพัฒนากร เหมือนเดิมแต่ทันสมัยขึ้น เป็นข้อเขียนธรรมดา ที่มุ่งให้ไม่ธรรมดา แต่ให้เรียบง่าย กระชับ มีสาระอ่านเพลิน แต่ (แอบ) มีให้คิด

“มรรคา พัฒนา” ยังพยายามใช้ หลักคิดแบบองค์รวม หลักทำแบบบูรณาการ คือ ทำแบบบูรณาการ บนฐานคิดแบบองค์รวม

“มรรคา” ไม่ใช่คัมภีร์เอกอุ ตำรา เอกสารวิชาการ หรือบทความวิชาการ เป็นเพียง...

“เรื่องราวการพัฒนาชุมชน ที่ต้องการบ่งบอก กระบวนการทำงานพัฒนาชุมชนกับประชาชนในชุมชนชนบท ที่กอปรด้วยแนวคิดและแนวทางการพัฒนาชุมชน กับหลากหลายบทบาทสำคัญของพัฒนากร ให้พร้อมรับมือกับความท้าทาย จากปัญหาความต้องการ และความวิตก ของประชาชนในโลกยุคดิจิทัล”

ซึ่งในแวดวงการพัฒนาชุมชนทั่วโลก พัฒนากรได้ชื่อว่าเป็น ผู้ทำงานอเนกประสงค์ (Multipurpose Worker) ในชุมชนชนบทมานานแล้ว

หาก... พัฒนากร คิดงานไม่ออก บอกงานไม่ถูก หรือรู้สึกท้อแท้ เปลี่ยวเหงา หรืออยากชาร์จแบต เติมพลังให้ตัวเอง... “มรรคา พัฒนา ชุมชน” อาจช่วยได้.

“ข้าพเจ้าไม่สามารถสอนใครได้ ข้าพเจ้าเพียงสามารถทำให้เขาคิดได้”

‘I cannot teach anybody anything, I can only make them think.’

–Socrates

รายชื่อเรื่อง (List of Contents)

คำนำหน้า (Foreword) #6

1. ความท้าทาย ที่กรายมา (The Coming Constraints & Challenges) #11

สังคมสูงวัย อย่างไรก็หนีไม่พ้น (Aging Society Is Inevitable) #11

เมื่อเมืองแผ่ขยาย ชนบทถูกคุกคาม (Urbanization Threatening Rural Areas) #12

เทคโนโลยีดิจิทัล ไล่ล่า (Digital/Disruptive Technology Is Chasing) #13

โรคติดเชื้อโควิด-19: ป้องกันตน (COVID-19: Protect Yourself) #16

2. การพัฒนาชุมชน: มุมมอง (CD: Way of Viewing) #19

มองต่างมุม คิดต่างแง่ (Rashomon Effect) #19

นิยาม: เปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้น (Definition: Change for the Better) #22

การพัฒนาชุมชน: เริ่มต้นที่คน (CD: Start Where the People Are) #23

การพัฒนาชุมชน: การตัดสินใจของชุมชน (CD: Community Decision Making) #29

3. การพัฒนาชุมชน: อดีตถึงปัจจุบัน (CD: Then & Now) #33

การพัฒนาชุมชน: ทำงานร่วมกับประชาชน (CD: Work with the People) #33

CD Way 5X2 #40

4. การพัฒนาชุมชน: บัดนี้แลถัดไป (CD: Now & Beyond) #41

ชนบทหลบเลี่ยง นครตามติด (Rural Areas Flee, Urban Areas Chase) #41

เติบโต แต่ไม่พัฒนา (Growth without Development) #45

กร้านชีวิตเก่า อ่อนต่อโลกใหม่ สูงวัยยังแข็งขัน (Old Life, New World, Active Aging) #46

เทคโนโลยีเทวดากับไวรัสโคโรนา (Godlike Technology & Coronavirus) #47

5. การพัฒนาชุมชน: บทบาทพัฒนากร (CD: The Many Roles of CDW) #51

บทบาทที่คาด (ไม่) ถึง ของพัฒนากร (The ‘un’ Expected Roles of CD Worker) #51

นักพัฒนาผู้รอบรู้หลากวิชาหลายทักษะ (Generalist of Many Subjects & Skills) #52

นักพัฒนาผู้สร้างแรงบันดาลใจจากวีรกรรม (Inspirer of Heroic Deeds) #54

นักพัฒนาผู้เล่าเรื่องเพิ่มคุณค่า (Storyteller of People & Their Achievements) #55

นักพัฒนาผู้สื่อสารพัฒนาในโลกออนไลน์ (Chatter of Development Matters) #58

นักพัฒนาผู้ขับเคลื่อนชุมชนพัฒนา (Mobilizer of Developing Community) #60

นักพัฒนาผู้จัดการการพัฒนาร่วมกับหมู่บ้าน (Manger of CD with People) #63

6. หวนคิด (Afterthought) #67

ในโลกที่เปลี่ยนไป (In a Changing World) #67

ความคิดหนึ่ง (An Idea) #68

เรียนรู้จากเพื่อนบ้าน (Learn from Neighbors) #70

เรียนรู้จากแผนภาพ (Let’s Learn from Diagram) #78

คำ ตาม หลัง (Afterword) #82

อย่าถือทุก**ความท้าทาย**เป็น**ปัญหา**

ให้ถือทุก**ปัญหา**เป็น**ความท้าทาย**

Don’t take every **challenge** as a **problem**.
Take every **problem** as a **challenge**.

เผชิญความท้าทายทำให้**ชีวิตน่าสนใจ**

ชนะความท้าทายทำให้**ชีวิตมีความหมาย**

Challenges are what make **life interesting**.
Overcoming them is what make **life meaningful**.

1. ความท้าทาย ที่กรายมา

(The Coming Constraints & Challenges)

สังคมสูงวัย อย่างไรก็หนีไม่พ้น (Aging Society is Inevitable)

การก้าวสู่สังคมสูงวัย (Aging Society) ของไทยในปี 2547-8 ที่ผ่านมาอย่างเงียบๆ คือไม่ค่อยมีใครตื่นเต้น ทั้งๆ ที่มีเรื่องบริการ การดูแล และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องเป็นห่วง พอๆ กับตลาดแรงงานไทย คนวัยทำงานที่ต้องแบกรับภาระเลี้ยงดูผู้สูงอายุไทย ที่คาดว่าจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยบริบูรณ์ (Aged Society) ในปี 2567-8 อีกไม่กี่ปีข้างหน้า

แล้วเราจะทำงานงานพัฒนาชุมชนกับพี่น้องประชาชนในชนบทอย่างไร เมื่อวัยสูงขึ้น ปัญหา ความต้องการ ความวิตก จะเปลี่ยนไป พร้อมกับการถาโถมเข้ามาของเทคโนโลยีที่สร้างความพลิกผัน... ยับยั้งการทำงานแบบเดิม

อันที่จริง ผู้สูงอายุหลายคนยังแข็งแรงแข็งขัน ช่วยตนเอง พึ่งตนเองได้ ยังสามารถช่วยเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกันได้ ยังเป็น Active Aging ไม่เป็นภาระทางสังคม

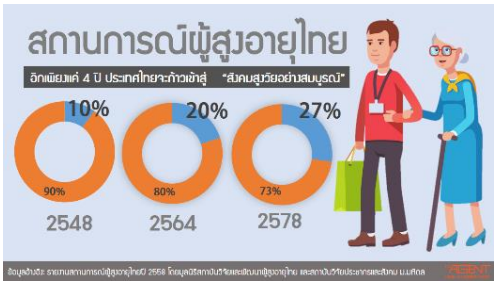

Image Courtesy: Google Images

เมื่อเมืองแผ่ขยาย ชนบทถูกคุกคาม (Urbanization Threatening Rural Areas)

กระแสผู้คนจากชนบทหลั่งไหลเข้าเมือง เมืองซึ่งให้โอกาสในการเข้าถึงตลาดแรงงาน การศึกษา การเคหะ เงื่อนไขความปลอดภัย การลดเวลา และค่าใช้ จ่ายในการเดินทางเข้าออกเมือง ด้วยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดูจะดีกว่ามากนี้ จึงเป็นแรงดึงดูดให้คนชนบทอพยพเข้าเมือง เพราะโอกาสที่ว่านี้ในชนบทมีน้อยกว่า และยังดื่นดาษด้วยความยากจนเงินทอง เป็นแรงผลักดันให้คนชนบทหนีเข้าเมือง ทั้ง 2 ปัจจัย แรงดูด และ แรงดัน (Pull and Push Factors) ทำให้เมืองขยายตัวรวดเร็วในไม่กี่ปีมานี้ แน่นอนว่า ผู้มีความรู้ความสามารถ (The Best Brain) มักทิ้งชนบทแล้วเข้ามาช่วยพัฒนาเมือง แทนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชนบทบ้านเกิดของตนเอง นี่จึงเป็นภาวะที่เรียกว่า คน-ชนบทหลบลี้ คน-นครเติบโต (Rural Flight, urban Growth) จากตัวอย่างในรัฐไอโอวา สหรัฐฯ พบว่า คนหนุ่มสาวโยกย้ายเข้าเมืองมากที่สุด

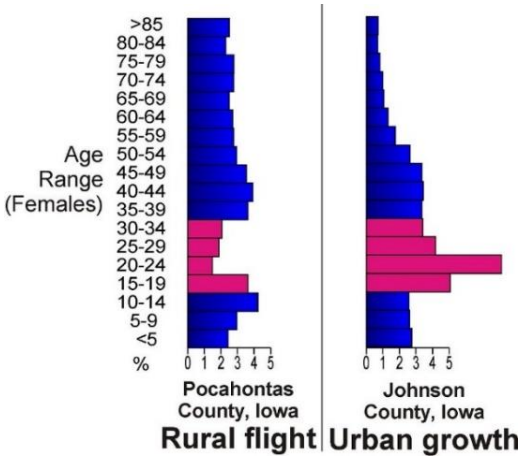

Image Courtesy: Google Images

เทคโนโลยีดิจิทัล ไล่ล่า (Digital/Disruptive Technology is Chasing)

หลายคนเดินตามโลกมาอย่างเงียบเชียบ เอื่อยเฉื่อย แม้ตามติด ไม่ยอมให้ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง (refuse to be left behind) ก็ตาม จะพลันพบว่า ผลิตภัณฑ์และบริการที่คุ้นเคย ถูกคุกคาม ลบล้างและแทนที่ (disrupt) โดยผลิตภัณฑ์และบริการที่เกิดขึ้นภายหลัง (disruptive technology)... ทำให้คนเกิดอารมณ์แปลกๆ งงๆ คือ อึ้งและทึ่ง กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ภาวะนี้มีแฝงอยู่ในทุกที่ ทุกวงการ พาณิชย์ ธุรกิจ อุตสาหกรรม ตั้งแต่กระบวนการผลิต การขนส่ง การใช้งานผลิตภัณฑ์ การใช้บริการต่างๆ เช่น จากโทรศัพท์บ้าน/มือถือเป็นสมาร์ทโฟน กล้องดิจิทัลลบล้างกล้องฟิล์ม คอมพิวเตอร์มาแทนพิมพ์ดีด เกิดบริการสตรีมมิ่งภาพยนตร์ แอปเช่า/ใช้รถ แอปธนาคาร e-commerce, fin-tech, IoT, IoE, IoB. ฯลฯ

มันเป็นการเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนรูป แปลงร่าง (transform) แบบอย่ากระพริบตาพอรู้ตัว ไม่ทันรู้สึกถึงการถูกคุกคาม การลบล้างและแทนที่ พลันเกิดขึ้นแล้ว ในบรรดาสิ่งต่างๆ ผลิตภัณฑ์ยักษ์ใหญ่ นวัตกรรมใหม่ๆ ที่แข่งขันกันในโลกปัจจุบัน ที่ขับเคลื่อนด้วย ดิจิทัลเทคโนโลยี (digital technology)...

เราก้าวเท้าข้างหนึ่งเข้าสู่ยุคดิจิทัลแบบงงๆ แต่ขาอีกข้างยังอยู่นอกยุคดิจิทัล พะว้าพะวัง เหมือนกับจิตใจและวิถีชีวิตยังอยู่ในโลกเก่า แต่ความคิดและพฤติกรรมพยายามวิ่งตามโลกใหม่...

บางเรื่อง เราทัน หลายเรื่อง เราไม่เข้าใจ

เราสะลึมสะลือ ครึ่งหลับครึ่งตื่น กระเสือกกระสน อยู่ระหว่างโลกในฝันกับโลกเป็นจริง...

นวัตกรรมที่ออกมาใหม่นั้นล้ำสมัย เราตามไม่ทัน เรายังคิด ใช้ ทำ แบบเดิม

ปัจจัย 4 เก่า ปัจจัย 5 ใหม่ เพิ่มโทรศัพท์สมาร์ทโฟนเข้าไป เพราะผู้คนพกติดตัวไว้เชื่อมต่อ ติดต่อกันตลอดเวลา (always connected) ไว้ยืนยันตัวตนเพื่อทำธุรกรรม

สังคมก้มหน้า ติดและตามข่าวสารไม่เว้นระยะ ก็ไม่ได้ทำให้ผู้คนเหล่านั้นมีอารยะดิจิทัล

อารยะดิจิทัล อารยธรรมดิจิทัล (Digital Civilization) หรือน่าจะถูกต้องกว่าคือ การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ซึ่งถือเป็นการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่กำลังเข้าสู่ครั้งที่ 4 (ครั้งที่ 1 เครื่องจักรใช้พลังงานน้ำและไอน้ำ ครั้งที่ 2 ใช้พลังงานไฟฟ้าผลิตจำนวนมาก ครั้งที่ 3 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและอิเล็กทรอนิกส์ ผลิตแบบอัตโนมัติ ครั้งที่ 4 กำลังหลอมรวมเทคโนโลยีต่างๆ ระหว่างกายภาพ ดิจิทัลและชีวภาพ) ดิจิทัลเทคโนโลยีเริ่มแทรกซึมถึงเกือบทุกอณูของการใช้ชีวิตในสังคมที่สลับซับซ้อนด้วยการพัฒนาความเป็นเมือง การแบ่งชั้นทางสังคม รูปแบบการปกครอง การเปลี่ยนระบบสัญลักษณ์ของการสื่อสาร เช่น การเขียน การสื่อสารเสมือนจริง เป็นต้น มันก่อให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิต ความสัมพันธ์และการกระทำระหว่างกัน มันกัดกร่อนจารีตประเพณี มันปลดปล่อยอารมณ์ดิบ คำพูดที่ไม่เหมาะสม ข่มขู่ เกลียดชัง ฯลฯ สำหรับผู้ที่ไม่รู้เท่าทัน ไม่ใช้ประโยชน์จากดิจิทัลเทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ แต่กลับใช้ในทางทำลายล้างกันออนไลน์ แม้ไม่รู้จักกันเป็นส่วนตัว...

นอกจากนี้ เกิดช่องว่างของการเข้าถึงสารสนเทศ เป็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดจากโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข่าวสารความรู้ (Digital Divide)

Image Courtesy: Google Images

“เราได้สร้างอารยธรรมล้ำยุค ด้วยอารมณ์คนยุคหิน

สถาบันยุคเสื่อมทราม และเทคโนโลยีเทวดา”

เราได้ทำสิ่งที่ย้อนและแย้งกันเอง เหมือนคนอยู่ในโลกอนาคตที่ล้ำยุคสมัย ที่ยังใช้สถาบันที่ล้าหลัง แต่มีอำนาจทางเทคโนโลยีขั้นเทพ บันดาลอะไรก็ได้ สร้างสังคมที่ศิวิไลซ์ แต่ไม่พัฒนา...

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019: โปรดป้องกันตน (Coronavirus Disease COVID-19: Protect Yourself)

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ตั้งแต่ปลายปี 2562 ส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวง ในทางลบ ทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ธุรกิจ การค้า การทำงาน การท่องเที่ยว ทุกภาคส่วน

ทุกคนต้องป้องกันการติดเชื้อโรคแบบครอบจักรวาล เช่น ทำงานจากบ้าน (work from home) หรือทำงานจากที่ไหนก็ได้ (work from anywhere) เว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) สวมหน้ากากอนามัย (mask wearing) ล้างมือทุกครั้งหลังสัมผัส (hand washing) อยู่บ้านเมื่อรู้สึกไม่ปลอดภัย (stay safe, stay home) เป็นต้น

การปิดเมือง ปิดสถานที่ทำงาน ปิดสถานบริการ ทำให้หลายผู้ประกอบการประสบภาวะวิกฤต ทำให้หลายคนตกงาน กลับบ้านชนบท เหล่านี้ เป็นตัวเร่งให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจเร็วขึ้น พร้อมทิ้งปัญหาความยากจน ตกงาน ไม่มีรายได้ ฯลฯ ไว้

ชุมชนชนบทก็ได้รับผลกระทบโดยตรง จากผู้ตกงาน กลับบ้าน ไม่มีรายได้จุนเจือตนและครอบครัว อาจต้องเริ่มต้นใหม่จากการใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่ยังมีอยู่ที่ชนบท

> “อันที่จริงชีวิตเรียบง่าย แต่มนุษย์ยืนหยัดที่จะทำให้สับสน”
>
> “Life is really simple, but men insist on making it complicated.” - Confucius

จับปลาให้เขา

มีกินชั่วคราว

สอนเขาจับปลา

กินชั่วชีวา

Give a man a fish

And he eats for a day.

Teach a man to fish

And he eats for life.

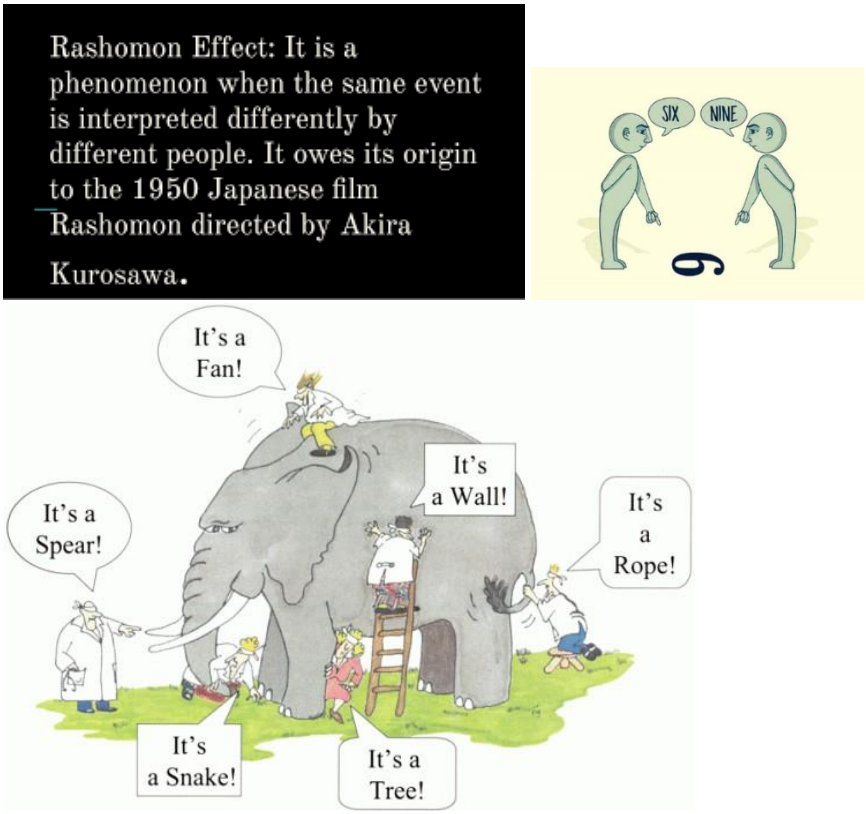

Image Courtesy: Google Images

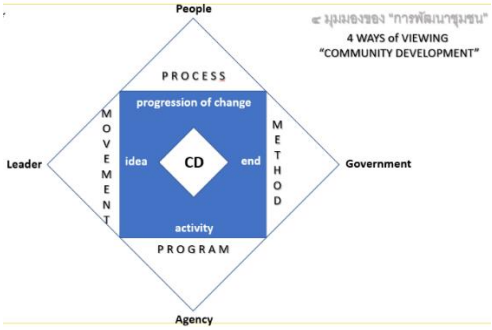
The Rashomon effect is a term related to the notorious unreliability of eyewitnesses. It describes a situation in which an event is given contradictory interpretations or descriptions by the individuals involved. Wikipedia

ราโชมอนเอฟเฟค หมายถึง ความไม่น่าเชื่อถืออันอื้อฉาวของผู้เห็นเหตุการณ์ มันอธิบายสถานการณ์หนึ่งที่เหตุการณ์ได้รับการตีความหรือคำอธิบายขัดแย้งกันโดยบุคคลที่เกี่ยวข้อง - วิกิพีเดีย

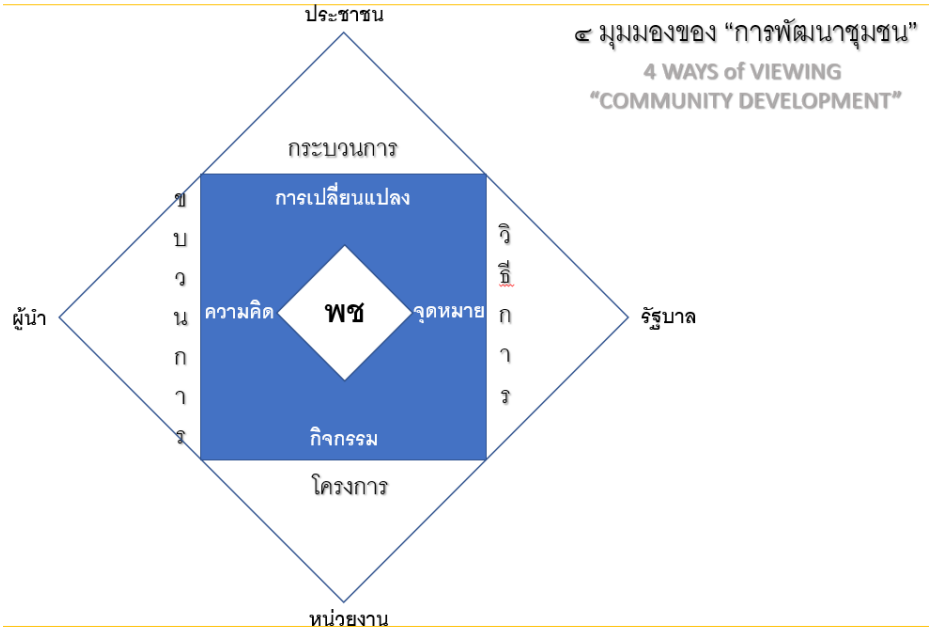
2 การพัฒนาชุมชน: มุมมอง
(Community Development: Way of Viewing)

มองต่างมุม คิดต่างแง่ (Rashomon Effect*)

การพัฒนาชุมชน มีหลายแง่ มองได้จากหลายมุม เช่นเป็น โครงการ วิธีการ ขบวนการ ปรัชญา กระบวนการ แนวคิด แนวทาง วิธีปฏิบัติบนฐานวิชาชีพ วิธีปฏิบัติบนฐานวิชาการ (a program, a method, a movement, a process, a concept, an approach, a practice based profession and an academic discipline) เป็นต้น แต่มี 4 มุมมองของการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องกันอย่างน่าสนใจ คือ มองในฐานะเป็น วิธีการ โครงการ กระบวนการ และขบวนการ (as a method, a program, a process & a movement)

***ราโชมอน**เอฟเฟค (**Rashomon effect**) หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน แต่อธิบายเหตุการณ์ตรงหน้าออกมาแตกต่างกัน ทำให้มีคำถามว่า ใครโกหก หรือทั้งหมดล้วนโกหก หรือแท้จริง มีอคติบางอย่างบังตาให้พวกเขาอธิบายเหตุการณ์ออกมาเช่นนั้น

ดูภาพประกอบคำอธิบาย และ*อ่านคำอธิบายประกอบจุดและเส้น*

รัฐบาล ใช้ วิธีการ พัฒนาชุมชน โดยมี จุดหมาย เพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมชองหมู่บ้านชนบท (วิธีการ เปรียบเหมือนเป็น จุด .)

หน่วยงานของรัฐ จึงคิด แผนงาน/โครงการ ประกอบด้วย กิจกรรม ต่างๆ ให้พัฒนากร ไปดำเนินการระดับหมู่บ้านตำบล (โครงการ เหมือน เส้นประ - - -)

ประชาชน ถูกดึงเข้าสู่ กระบวนการ ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงในทางดีขึ้นเป็นลำดับ (กระบวนการ เป็น จุดต่อจุดกลายเป็นเส้นที่ยาว ---------)

ผู้นำชุมชน สร้าง ขบวนการ ประชาชน ขับเคลื่อนด้วยการปลุกความคิด เปลี่ยนทัศนะ ขับเคลื่อนการพัฒนา (ขบวนการ เหมือน เส้นที่ลากกระชั้นสั้น .---.---.)

จุด คือจุดเริ่มต้น คือ วิธีการ
จุด เว้นจุด เว้นจุด คือ โครงการ ที่ประกอบด้วยกิจกรรม เป็นขั้นตอน
จุด จุดที่จุดติดต่อ ต่อเนื่องกันไป จะกลายเป็นเส้นยาว คือ กระบวนการ ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปจากการตัดสินใจดำเนินการของประชาชนเอง
จุด และจุดที่จุดติดต่อเป็นเส้นสั้นบ้าง ยาวบ้าง แล้วหยุดเป็นจุด คือ ขบวนการ ที่มีผู้นำปลุกระดมความคิด ชักนำให้ประชาชนทำตาม การพัฒนาจึงเกิดเป็นช่วงๆ ขึ้นอยู่กับผู้นำ

หลังจากที่เห็นแจ้งทั้ง 4 มุมมองแล้ว เพื่อให้เข้าใจกันและกัน จึงเป็นธรรมดาที่
ผู้กำหนดนโยบายมักจะมองจากมุม “วิธีการ”
ผู้บริหารมักจะมองจากมุม “โครงการ”
ผู้นำจะมองจากมุม “ขบวนการ” และ
<u>พัฒนากรจะมองจากมุม “กระบวนการ” เพราะยึดประชาชนเป็นหลัก</u>

การพัฒนาชุมชนจึงมีหลากหลายความหมาย ขึ้นอยู่กับผู้นิยาม จะมองจากมุมไหน ให้ความสำคัญกับอะไรมากกว่ากัน

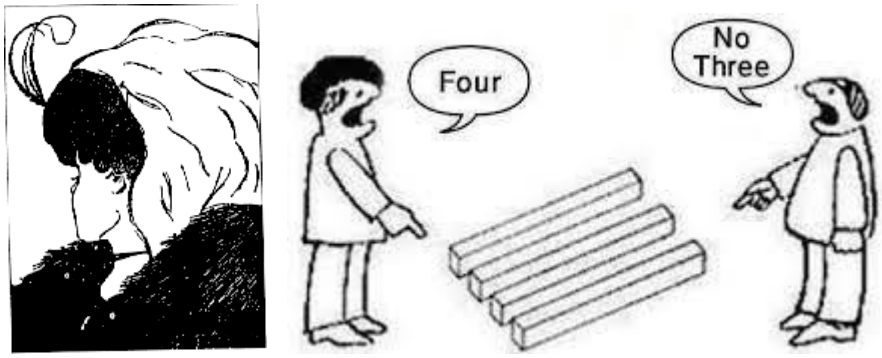

Image Courtesy: Google Images

นิยาม: เปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้น (Definition: Change for the Better)

สหประชาชาตินิยามเป็นแนวคิดพื้นฐานไว้เมื่อปี พ.ศ. 2491 ดังนี้

“การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการที่สร้างเงื่อนไขความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ผ่านการมีส่วนร่วมภายในชุมชน และการพึ่งการริเริ่มของชุมชน”

(Community development is defined by the United Nations as a process where the conditions of social and economic progress are created through participation within the community and reliance on community initiatives.)

กล่าวได้ว่า ทุกประเทศต่างมีปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่างๆ มากบ้าง น้อยบ้าง แตกต่างกันไป โดยเฉพาะในชุมชนชนบท ที่อยู่ห่างไกล ล้าหลัง ยากจน กว่าชุมชนเมือง

ในชุมชนชนบทส่วนใหญ่ ผู้คนส่วนหนึ่ง อาจเป็นส่วนใหญ่ จะมีฐานะยากจน ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างปัจจัยพื้นฐาน การสุขาภิบาลไม่ดี ความรู้ด้อย ไม่มีโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม ขาดแคลนทุนและทรัพยากร มีปัญหาสังคม เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด การหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก ฯลฯ ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจาก ความยากจนเรื้อรังมานาน การเป็นหนี้สินตลอดกาล ภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น การดำเนินการผิดพลาดของรัฐ ความแหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ผู้คนตามไม่ทัน เกิดช่องว่าง เป็นปัญหา ฯลฯ

หลายประเทศทั่วโลก จึงนำการพัฒนาชุมชนมาใช้เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว แม้จะไม่เห็นผลเร็วดั่งใจ

การพัฒนาชุมชน เริ่มต้นที่คน (CD: Start Where the People Are)

ตั้งแต่มนุษย์ยุคใหม่ (Modern Man) ลงจากต้นไม้ ลี้ภัยเข้าถ้ำ พอตั้งหลักได้ ออกไปเร่ร่อน หาของป่า-ล่าสัตว์ จนพากันตั้งถิ่นฐาน ปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์ เป็นการปฏิวัติเกษตรกรรมยุคโบราณ...

เราก็เป็นมนุษย์ แต่เราไม่รู้และไม่เข้าใจตัวเราเท่าที่ควรจะเป็น สำมะหาอะไรกับการทำงานพัฒนาชุมชนที่ต้องทำงานร่วมกับคน เราจึงต้องรู้ธรรมชาติของมนุษย์...

เรื่องมนุษย์ จากวานร สู่มนุษย์ (from Ape to Man) มนุษย์มีวิวัฒนาการ เกิดมนุษย์วานรเมื่อ 65 ล้านปีก่อน โฮโมเซเปียนส์ 2.5 แสนปีก่อน มนุษย์ 5 หมื่นปีก่อน มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social Animals) จึงใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน ต้องต่อสู้กัน เพื่อป้องกัน หรือแย่งชิง อาหาร ทรัพยากร ปัจจัย 4 มีวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมฯลฯ มนุษย์ต้องผจญภัย มีทั้ง ภัยธรรมชาติ และภัยสงคราม ซึ่งเกิดจาก ความหิวโหย ความยากจน ความเคียดแค้น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ฯลฯ

มนุษย์ เร่ร่อน *หาของป่า-ล่าสัตว์* (Nomadic Hunter-Gatherers) เป็นอาหาร พอตั้งถิ่นฐาน *เพาะปลูก-เลี้ยงสัตว์* (Settling Farmer-Herders) ก็ต้องการ ปัจจัย 4 ที่ดิน ทรัพยากร แรงงาน ฯลฯ เพื่ออยู่รอด จึงต่อสู้เพื่อชีวิต ทั้งแย่งชิง และป้องกัน

ประวัติมนุษยชาติ จึงเต็มไปด้วยความขัดแย้ง การสู้รบระหว่างชนเผ่า เมือง นคร อาณาจักร

กระทั่งปัจจุบัน ความขัดแย้งยังคงมีอยู่... มีการแย่งชิงทรัพยากรในรูปแบบต่างๆ มีสงคราม... ทั้งแบบพรากชีวิตและแบบล้างความคิด...

ตลอด 3,421 ปีที่ผ่านมา มีเพียง 268 ปีที่ไม่ต่อเนื่องกัน ที่ไม่มีสงคราม ??? (ยามสงบ คิดเป็น ร้อยละ 7.7 ของ ยามสงคราม)

Image Courtesy: Google Images

สรุป วิวัฒนาการมนุษย์

มนุษย์- จากนักหาของป่า/นักล่าสัตว์ ผู้เร่ร่อน สู่ นักปลูกพืช/นักเลี้ยงสัตว์ ผู้ตั้งถิ่นฐาน
เกิดบ้านเมือง อันอุดม มีผลผลิตส่วนเกิน เกิดพ่อค้า ช่างฝีมือ ผู้รู้ มีการเรียนรู้ร่วมกัน

มนุษย์- จากพ่อค้า ผู้สัญจร สู่ นักท่องโลก ผู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้
เกิดการพัฒนานครรัฐ/การสร้างจักรวรรดิ

มนุษย์- จากจักรวรรดิ สู่ อารยธรรม
เกิดการปฏิวัติความคิดและเทคโนโลยี

มนุษย์- จากความคิดและเทคโนโลยี สู่ การแพร่ขยาย
เกิดการเดินทาง สำรวจ ทรัพยากรและความรู้ใหม่ๆ

มนุษย์- จากนักสำรวจ สู่ นักสื่อสาร
เกิดนวัตกรรมการขนส่ง สื่อสาร โลกาภิวัตน์ คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต ดิจิทัล

มนุษย์- จากผู้เกิดในยุคดิจิทัล (Digital Natives) สู่ นักสร้างสรรค์?
เกิดนวัตกรรม สินค้า บริการ โอกาส ใหม่ๆ ???

มนุษย์วิวัฒน์มาไกล เชื่องช้าในช่วงแรกๆ แต่เมื่อเกิดการปฏิวัติเกษตรกรรมก็เร็วขึ้น การปฏิวัติอุตสาหกรรมก็ยิ่งเร่งให้เร็วขึ้น จนถึงการปฏิวัติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็ยิ่งทำให้การพัฒนา การเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนรูปแปลงร่าง (development, Change, Transformation) เร็วจนตามไม่ทัน

อาจพิจารณาพัฒนาการของมนุษย์จาก 5 นวัตกรรมที่มนุษย์ค้นพบ ควบคุม และสร้างสรรค์ขึ้นมาพัฒนาตัวมนุษย์เอง 5F's

The 5F's of Human Discovery

Fire	**(raw food – cooked food)**
Family	**(role – function)**
Farm	**(division of labor – permanent structures)**
Factory	**(assembly line – specialization)**
Facilitation	**(hi-tech – hi-touch)**

การค้นพบและควบคุมไฟ (Fire) ได้ ทำให้ร่างกายมนุษย์เปลี่ยนระบบย่อยอาหาร จากดิบที่ย่อยยาก เป็นสุกที่ย่อยง่าย ได้พลังงานเร็ว มีแรงทำกิจกรรมมากขึ้น การอยู่กันเป็นครอบครัว (Family) ทำให้มนุษย์เรียนรู้การมีบทบาทและการหน้าที่ในการใช้ชีวิต การทำการเกษตร (Farm) ทำให้มนุษย์มีการแบ่งงานกันทำ เกิดอาชีพใหม่ มีสิ่งปลูกสร้างถาวร หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม การทำงานในโรงงาน (Factory) ทำให้มนุษย์ทำงานมีประสิทธิภาพขึ้น มีการคิดค้นระบบทำงานตามสายพาน เกิดความเชี่ยวชาญต่างๆ ต่อมา การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์มีชีวิตสบายขึ้น การได้รับความสะดวกสบาย (Facilitation) ทำให้มีเวลาและโอกาสสร้างเทคโนโลยีชั้นสูง พร้อมกับการมีสัมผัสที่ละเอียดอ่อนถึงความซับซ้อนของอารมณ์ จิตใจ และความสัมพันธ์ระหว่างกัน

มนุษย์ มี 5ส. มนุษย์ มี 5S และ มนุษย์ มี หลาย C

มี สองเท้า เอาไว้เดิน เคลื่อนไหว ทำกิจได้สะดวก

มี สมอง ที่พัฒนามาก ใช้เหตุผล มีภาษา สื่อสาร

มี สองมือ ที่มีอิสระ ขยับ ควบคุม สิ่งต่างๆ

มี สังคม ชอบแสดงตน มีกิจกรรม รักสุนทรียะ ชอบครอบครอง

มี สมรรถนะเรียนรู้ รักษา แบ่งปัน ส่งต่อ

Social Interaction การกระทำระหว่างกันทางสังคม

Social Interrelation ความสัมพันธ์ระหว่างกันทางสังคม

Social Interdependent การพึ่งพิงระหว่างกันทางสังคม

Social Interconnectedness การเชื่อมต่อระหว่างกันทางสังคม

Sense of Beauty & Aesthetics สำนึกในความงาม/สุนทรียภาพ

Communication สื่อสารกัน

Cooperation ร่วมมือกัน

Competition แข่งขันกัน

Coordination ประสานกัน

Collaboration ร่วมมือร่วมใจ

Creation สร้างสรรค์

Change (the World) เปลี่ยนแปลง (โลก)

etc. ฯลฯ

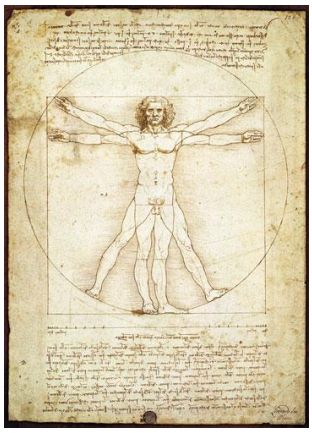

Image Courtesy:

Google Images

แต่มนุษย์มีความแตกต่างและหลากหลาย

มี IQ EQ MQ แตกต่างกัน

มี Strengths & Weaknesses แตกต่างกัน

มี Talents, Knowledge & Skills ไม่เหมือนกัน

มี Mindset ไม่เหมือนกัน

มีหลาก Lifestyles

มีหลาย Generations

มี ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า...

ตั้งแต่สมัยโบราณ มนุษย์ต้องอดทน ดิ้นรน ต่อสู้ เพื่อมีชีวิตอยู่รอด จากภัยมนุษย์ด้วยกันเอง และภัยธรรมชาติ เช่น ความอดอยาก ความขัดแย้ง โรคระบาด การป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน การช่วงชิงและยึดครอง การถูกกวาดต้อน การย้ายถิ่น การหนีภัยธรรมชาติ และการเคลื่อนย้ายตามสัตว์ป่าที่เป็นอาหาร

แต่ด้วยความสามารถ *"เรียนรู้ร่วมกัน" (Collective Learning)* มนุษย์จึงรวบรวม สั่งสม แบ่งปัน และถ่ายทอด ความรู้ ภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้อยู่รอดจนทุกวันนี้

การทำงานพัฒนาชุมชน จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์

ธรรมชาติมนุษย์ เข้าใจยาก จึงย้อนรอยกลับไปถึงมนาญ์ยุคแรกเริ่ม และความเป็นมา

แม้มนุษย์ประหนึ่งมีคุณสมบัติและลักษณะดีเลิศ แต่มนุษย์มีฐานะความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต แตกต่างกัน ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง ระหว่างครอบครัว ระหว่าง ชุมชน ฯลฯ บางคน บางครอบครัว ยากจน หลายชุมชน ขัดสน... เป็นวงจรอุบาทว์ (Vicious Cycle) เป็นวัฏจักรที่กอปรด้วย ความไม่รู้ การพึ่งผู้อื่น โรคภัย ไม่มีโอกาส ขาดทุนทรัพย์ ฯลฯ เกิดขึ้น ทับถมกันและกัน ไม่จบ เป็น กับดักความยากจน (Poverty trap) ที่ดิ้นไม่หลุด แม้สังคมก้าวหน้าขึ้นด้วยเทคโนโลยี แต่ไม่ทุกสังคม ไม่ทุกชุมชน ไม่ทุกกลุ่ม ไม่ทุกครอบครัว ที่จะได้รับอานิสงค์ แม้แต่ภายในสังคม กลุ่มชุมชน เดียวกัน บางคนได้รับ ได้บ้าง บางคนไม่ได้ บางคนยังเสียประโยชน์

Image Courtesy: Google Images

ในความเจริญ มีความเสื่อม ปะทุขึ้น..... ในความเสื่อม มีความเจริญ งอกงามขึ้นเป็น ดังเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมใด ก็หาทางงอกงามจนได้

การตัดสินใจเป็นของชุมชน (Community Decision Making)

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคน / ที่อาศัยอยู่ในสถานที่เดียวกัน / มีลักษณะนิสัยเฉพาะร่วมกัน / มีความรู้สึกเป็นเพื่อนกัน... จากการมีทัศนคติ ความสนใจและเป้าหมายร่วมกัน / มีสำนึกของชุมชน (sense of community) / มีสำนึกเป็นส่วนหนึ่ง (สมาชิก) ของชุมชน (sense of belonging)

ชุมชน มีอยู่ทั่วไป ชุมชนที่ทำงาน ชุมชนหมู่บ้าน ชุมชนตำบล ... ชุมชนโลก ฯลฯ หรือ ชุมชนในอินเตอร์เน็ต ชุมชนออนไลน์

เราเป็นสมาชิกของชุมชนมากกว่าหนึ่ง บ้างถาวร บ้างชั่วคราว เข้าๆ ออกๆ แต่ขาดไม่ได้ เพราะเรามี สำนึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

ชุมชน สำคัญเพราะ...
-เราต้องการบ้านที่อบอุ่น (home)
-เราต้องการเชื่อมโยง ติดต่อ เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กัน (connected)
-เราต้องการเป็นพวก เป็นที่ยอมรับ (be a part of & accepted)
-เราต้องการกระทำระหว่างกัน (interaction)
-เราต้องการการสนับสนุน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (support & share experience)
-เรารู้สึกปลอดภัย มั่นคงและสะดวกสบาย (safe, secure & comfortable)
-เราไม่ (ค่อย) รู้สึกเปลี่ยวเหงา โดดเดี่ยว (less lonely & isolated)

ชุมชน เป็นเครือข่ายที่กอปรด้วยทักษะหลากหลาย มีแรงบันดาลใจและแรงจูงใจ มีการแบ่งปันบทเรียนและการสนับสนุน มีการให้โอกาส ให้ความสนุก

ชุมชน ให้กำลังใจและความกล้าหาญ ให้ความหวัง มีทางเลือก มีปฏิกิริยาเชิงสร้างสรรค์ ให้ความปิติยินดี

ชุมชน หล่อเลี้ยงการเชื่อมโยงของเรากับผู้อื่นและโลก (nurturing human connection)

ชุมชน มีความสำคัญยิ่งต่อความเป็นอยู่ที่ดีของเรา (Community is essential to human well-being)

ชุมชนออนไลน์ทวีความสำคัญขึ้น เราเป็นสมาชิกและเชื่อมต่อกับชุมชนคนคิดเหมือนกัน (like-minded community) ได้โดยไม่พบหน้า ไม่ต้องออกจากบ้าน

เป็นชุมชนดิจิทัล (digital community) ที่เชื่อมโยงไกลกว่าถิ่นที่อยู่ เกิดการไหลบ่าของความคิดและการติดต่อกับผู้คน ทำให้ขอบเขตของชุมชนเดิมเลือนไป มีทางเลือกที่มากขึ้น เป็นชุมชนใหม่ที่สร้างขึ้นจาก ปัจเจกนิยมและทางเลือก (individualism & choice) ตรงข้ามกับ ชุมชนดั้งเดิมที่สร้างจาก เชื้อสายและความใกล้ชิด (lineage & proximity)

แต่... มนุษย์เราเป็น สัตว์สังคม (social animal) เฉกเช่นสิ่งมีชีวิตอื่น ที่มีความเป็นมาจากการต่อสู้ แย่งชิง ป้องกัน เพื่อให้อยู่รอด (survival) จึงต้องอยู่ร่วมกัน ช่วยกัน เป็นกลุ่ม เป็นเผ่า จนกลายมาเป็นอาณาจักรหรือรัฐที่พัฒนามาจากชุมชน ที่หลอมผู้คนให้มีอัตลักษณ์ จุดหมาย ค่านิยม แผ่นดินเกิดและวัฒนธรรมเดียวกัน

ชุมชนต่างๆ มีการติดต่อเชื่อมโยงกัน แลกเปลี่ยน ร่วมมือ ช่วยเหลือกัน เกิดความเจริญ ก้าวหน้าทางอารยธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ไปทั่วโลก

ชุมชนมีความสำคัญมาตลอดประวัติศาสตร์มนุษยชาติ

แม้จะวิวัฒน์เป็นชุมชนออนไลน์ แต่ความสำคัญยังคงมี เพราะคนต้องการ..

1. การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การมีจุดมุ่งหมาย และการติดต่อเชื่อมโยงกัน (belonging, purpose & connection) เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น ได้ผลงาน แม้อยู่บ้าน
2. การแลกเปลี่ยนความคิด (exchange of ideas) เพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหาที่ยาก ที่ยากจะแก้เองคนเดียว
3 การแก้ปัญหาที่ใหญ่มาก (solve bigger problems) ที่ทำคนเดียวไม่ได้
4 การสนับสนุนซึ่งกันและกัน (support each other) ในยามรู้สึกท้อแท้

ไม่ว่า โลกจริง (real world) หรือ โลกเสมือน (virtual world)...
ชุมชน ทำให้เรา-มนุษย์ มีชีวิตอยู่รอดมาได้ จากอดีตจวบปัจจุบัน
ชุมชน ทำให้ชาวบ้าน-ชาวชุมชนมีชีวิตอยู่รอดมาได้ จากอดีตจวบปัจจุบัน
ชุมชน สำนึกชุมชน สำนึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จึงสำคัญและมีความหมายยิ่ง

Image Courtesy: Google Images

ชุมชน คือคำตอบของการพัฒนา แก้ปัญหาความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิต

ทำอย่าง**บูรณาการ** บนฐานคิดแบบ**องค์รวม**

An **Integrated** Approach on A **Holistic** Basis

3. การพัฒนาชุมชน: อดีตถึงปัจจุบัน
(Community Development: Then & Now)

การพัฒนาชุมชน: ทำงานร่วมกับประชาชน (CD: Work With the People)

จาก แนวคิด สู่ แนวทาง (จาก นามธรรม สู่ รูปธรรม)

1. ความเชื่อ (Belief) เชื่อมั่นในมนุษย์

1.1 มนุษย์มีความคิด มีเหตุผล ตัดสินใจเองได้ สามารถเรียนรู้ สร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนและสภาพแวดล้อมได้

1.2 ชีวิตมนุษย์มีคุณค่าและความหมาย มีศักดิ์ศรีและศักยภาพ

2. หลักการ (Principle) หลักการประชาชน

2.1 ยึดประชาชนเป็นสรณะ เริ่มต้นที่ประชาชน ทำงานร่วมกับประชาชน

2.2 ยึดหลัก “ทำ 1 ได้ 3” คือได้ จุดหมายเชิงกระบวนการ (ได้พัฒนาความคิด-จิตใจ) จุดหมายเชิงสัมพันธภาพ (ได้พัฒนาสมาชิก-กลุ่ม) จุดหมายเชิงการงาน (ได้พัฒนาฝีมืออาชีพ-ชีวิตความเป็นอยู่)

3. เป้าหมาย (Target) เป้าหมายช่วยตนเอง

3.1 ประชาชนช่วยตนเองและพึ่งตนเองได้ในการแก้ปัญหาส่วนตัว/ส่วนรวม

3.2 ประชาชนช่วยกันสร้างชุมชนที่ทุกคนสามารถเรียนรู้และหาเลี้ยงชีพ มี*งาน*ทำและครอบครัวมี*ความสุข*

4. กลวิธี (Tactics) กลวิธีพลังชุมชน

4.1 สร้างพลังชุมชนและใช้พลังชุมชนในการพัฒนาชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้-สร้างพลังความคิด กระบวนการกลุ่ม-สร้างพลังการกระทำ กระบวนการอาสาสมัคร-สร้างพลังจิตสำนึกต่อส่วนรวม

4.2 เอื้ออำนวยให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินกิจกรรมพัฒนาของชุมชน

5. วิธีการ (Method) วิธีการสะท้อนคิด

5.1 เป็นกระจกเงาสะท้อนภาพปัญหาชุมชนให้ประชาชนมองเห็นและเข้าใจชัดเจนขึ้น และเป็นแรงใจ ให้สาระความรู้ ช่วยให้เขาช่วยตนเองในการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหา

5.2 จัดตั้งและพัฒนากลุ่มเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกมีบทบาท มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มและงานส่วนรวม รวมทั้งส่งเสริมและสร้างสรรค์ผู้นำและอาสาสมัคร ให้ทุกคนมีโอกาสทำงานเพื่อส่วนรวม

จาก แนวคิด ที่เป็นนามธรรม สู่ แนวทาง ที่เป็นรูปธรรม
จาก ความเชื่อ ไป หลักการ และ เป้าหมาย ถึง กลวิธี สู่ วิธีการ
เรียกเพื่อจำ...
“แนวคิด-แนวทาง พัฒนาชุมชน” หรือ “มรรคา พัฒนา ชุมชน 5X2”

ขออรรถาธิบาย ดังนี้

#1 ความเชื่อ (ความเห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้ใจ นับถือ)

คือการยอมรับว่าเป็นจริง ด้วยความมั่นใจ ทำให้เกิดพลังในการทำงานตามความเชื่อ

เป็น วงจรความเชื่อ (Belief Cycle)

1) เมื่อมีความเชื่อมากเท่าไร ปริมาณศักยภาพ (Potential ความสามารถที่แฝงในตัว รอการทำให้เป็นความสามารถจริงออกมา) จะถูกสะกิดออกมามากเท่านั้น

2) ปริมาณศักยภาพที่เราสะกิด จะกำหนดปริมาณการกระทำ (Action การลงมือทำงาน) ของเรา

3) ปริมาณการกระทำของเรา จะกำหนดผลงาน (Results ผลงานพัฒนาชุมชน) ที่เราได้กระทำ

4) ปริมาณผลงานที่ได้ จะกำหนดความเชื่อมั่นในตนเอง (Belief in Yourself)

นี่คือ ปาฏิหาริย์จากความเชื่อมั่น คิดบวก

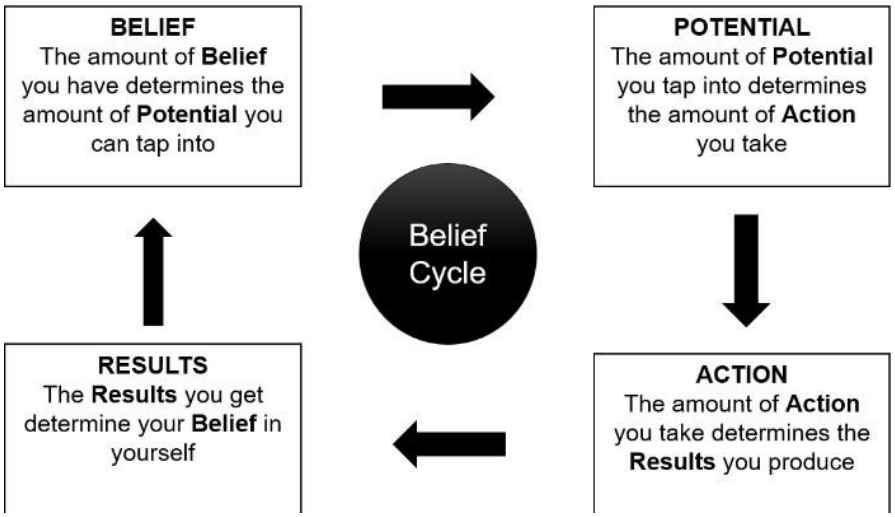

Image Courtesy: Google Images

#2 หลักการ (สาระสำคัญที่ยึดเป็นแนวปฏิบัติ)

เป็นความคิดพื้นฐาน เป็นกฎของการปฏิบัติบนพื้นฐานของความเชื่อ เมื่อเราเข้าใจในหลักการแล้ว

1) เราเริ่มต้นที่ ความเป็นไปได้ (Possibilities) ของงานพัฒนาที่จะทำ ปัญหา ความต้องการ ความวิตก ของชาวบ้านที่เรามีส่วนร่วม

2) เมื่อประเมินความเป็นไปได้แล้ว เราค่อยตีความและสำรวจวิถีใหม่เอี่ยมในการจัดการตามหลักการ

3) สร้างสูตรการทำงานใหม่จากความจริงพื้นฐานที่พบ

4) มองอนาคตและดูความต้องการที่จำเป็น

5) แล้วตั้งคำถามว่า เป้าหมายคืออะไร

การยึดหลักการทำงานสมัยก่อนมักเริ่มที่ข้อจำกัด จึงทำตามวิถีทางเดิม เลือกทำตามวิธีที่เคยใช้ แล้วมองย้อนหลังว่าจะทำอะไร สุดท้ายไม่แน่ใจว่าจะบรรลุเป้าหมาย

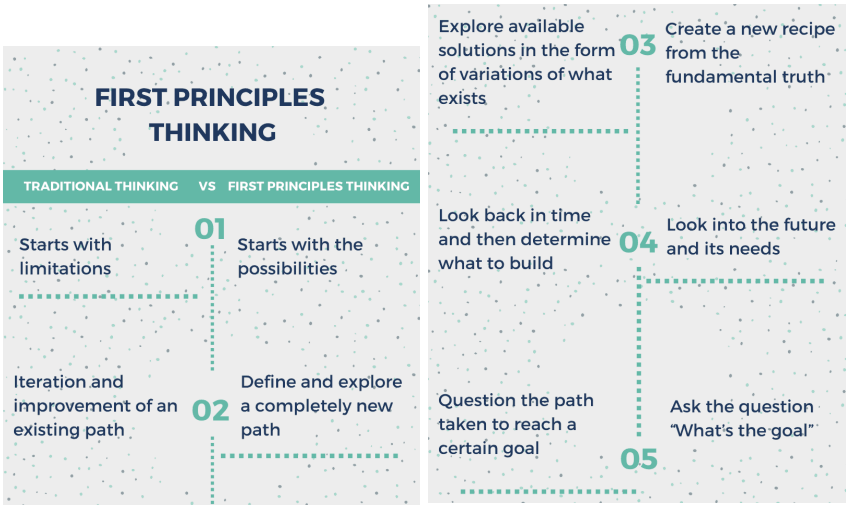

Image Courtesy: Google Images

#3 เป้าหมาย (ความมุ่งหมายเจาะจงให้ได้ตามเจตนา)

การกำหหนดเป้าหมายเป็นเรื่องสำคัญ ไม่เช่นนั้น จะเป็นการทำงานแบบสะเปะสะปะ ไม่ตรงเป้า เมื่อเลือกและล็อกเป้าหมาย กลุ่มที่เราจะทำงานด้วยแล้ว เราอาจใช้วิธี... เป้าหมายชาญฉลาด (SMART Goals) คือ

เจาะจง (Specific) วัดได้ (Measurable) ทำได้ (Achievable) เป็นจริง (Realistic) ทันกาล (Timely)

เจาะจงว่าเราต้องการทำอะไร

วัดผลว่าบรรลุได้อย่างไร

ทำได้หรือไม่ตามอำนาจที่มี

เป็นจริงหรือไม่ที่จะบรรลุผล

ทันกาลตามแผนที่กำหนดหรือไม่

เป้าหมายต้องชัดเจน มิฉะนั้น จะสูญเสียทรัพยากร พลังงานและเวลา โดยไร้ประโยชน์

Image Courtesy: Google Images

#4 กลวิธี (วิธีพลิกแพลง โดยอาศัยความรู้ความชำนาญ)

เป็นกลเม็ดในการวางแผน กลวิธี (Tactics) เป็นฝาแฝดกับยุทธศาสตร์ (Strategy)

ยุทธศาสตร์ตั้งคำถาม- ทำอะไรและทำทำไม (Strategy defines what and why)

ส่วนกลวิธีตั้งคำถาม- ทำอย่างไรและทำเมื่อไร (Tactics defines how and when)

#คำถามเชิงยุทธศาสตร์ของเราคือ-ทำอะไร คำตอบ-เราต้องการการพัฒนาหมู่บ้าน คำถาม-ทำทำไม คำตอบ-เราต้องการให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดี

#คำถามเชิงกลวิธีของเราคือ-ทำอย่างไร คำตอบ-เราต้องการให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมสร้างพลังชุมชน คำถาม-ทำเมื่อไร คำตอบ-เราต้องการให้ชาวบ้านพร้อมทุกเมื่อในการใช้พลังชุมชนในการพัฒนา

ยุทธศาสตร์เป็นเจตจำนง (Intent) กลวิธีเป็นปฏิบัติการตามเจตจำนง (Action) เหมือนสองด้านของเหรียญกษาปณ์ ทั้งยุทธศาสตร์และกลวิธีต้องเป็นข้อความที่สั้น เข้าใจง่าย เป็นรูปธรรม มีจุดหมายและทิศทาง เน้นปฏิบัติ ประสานความร่วมมือ คำนึงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น ยืดหยุ่น จัดการชัดเจน เกี่ยวข้องสิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง

Image Courtesy: Google Images

#5 วิธีการ (วิธีปฏิบัติตามหลักการเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบ)

การทำตามหลักการอย่างมีระบบ เป็นขั้นเป็นตอน เป็นวิธีการซึ่งผ่านการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติ ได้ผล กลายมาเป็นรูปแบบวิธีการ อย่างไรก็ตาม วิธีการทำงานกับคนต้องยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ขอเพียงแต่ยึดมั่นในหลักการ และวิธีการที่ดีที่สุดในการเอาชนะอุปสรรคคือวิธีการทำงานเป็นทีม เป็นทีมกับเพื่อนร่วมงาน เป็นทีมกับกลุ่มประชาชนเป้าหมาย ทำให้สมาชิกกลุ่มเป้าหมายทำงานเป็นทีม

Image Courtesy: Google Images

จากอดีต จวบปัจจุบัน...

เรา*เชื่อ*ว่าคนพัฒนาได้ เรา*ยึด*ประชาชนเป็นหลัก เรา*ตั้งเป้า*หมายให้เขาช่วยตนเอง เรามี*กลวิธี*สร้างพลังชุมชน เราใช้*วิธี*การสะท้อนปัญหาและทำงานเป็นกลุ่ม...

นี่คือ การพัฒนาชุมชน ที่ไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร การทำงานกับคนโดยพื้นฐานแทบจะไม่เปลี่ยน แนวคิดและแนวทางยังใช้ได้ แต่รายละเอียดจะแปรไปตามยุคสมัย ที่ปัญหา ความต้องการ ความวิตก ของคนเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา กระแสสังคมและเทคโนโลยี

CD WAY 5X2

1. BELIEF: Belief in humanity.
1.1 Man is rational, capable of learning and changing self and environment.
1.2 Life has value and meaning as well as dignity and potential.

2. PRINCIPLE: Principle of people Centered.
2.1 Start where the people are, work with them.
2.2 Do '1-Get-3' Goals": process goal (thought and spirit development), relationship goal (members and group development), task goal (occupation and life development).

3. TARGET: Target for self-help.
3.1 People help and rely on themselves.
3.2 People help each other to create a community where they can learn and earn and to be employed and have happy family.

4. TACTICS: Tactics of Empowering People.
4.1 Create and utilize community power for community development through learning process to create thought power, group process to create action power, volunteer process to create public minded power.
4.2 Facilitate people to have a role and to participate in problem solving and community development work.

5. METHOD: Method of Participatory Reflection.
5.1 Be a mirror reflecting community problems for the people to see and understand clearly and be supportive, inspiring, informing to help people thinking, making decision, and solving problem.
5.2 Organizing and developing groups to promote members' role and participation in group and public activities as well as creating opportunities for leaders and volunteers to work for public.

CD Way 5x2 = #BELIEF: Belief in humanity. #PRINCIPLE: Principle of people centered.
#TARGET: Target for self-help. #TACTICS: Tactics of Empowering People.
#METHOD: Method of Participatory Reflection.

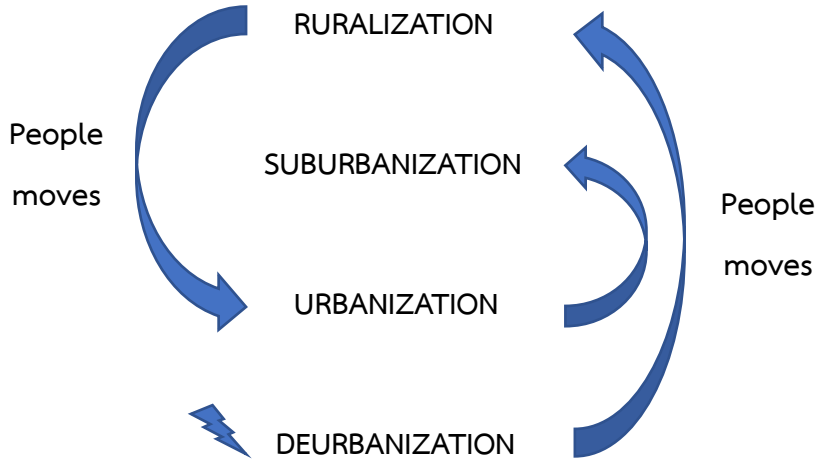
4. การพัฒนาชุมชน บัดนี้แลถัดไป
(Community Development, Now & Beyond)

ชนบทหลบเลี่ยง นครตามติด (Rural Areas flee, Urban Areas chase)

โลกาภิวัตน์ทำให้ชนบทกลายเป็นเมือง เมืองขยายรุกชนบท เป็นกึ่งเมืองกึ่งชนบท เมื่อการเดินทาง การคมนาคมสะดวกขึ้น ข่าวสารแพร่ถึงกันง่ายและเร็วขึ้น การเผชิญโชค การแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าทางเศรษฐกิจและสังคม การเข้าถึงตลาดแรงงานที่ง่ายกว่า ฯลฯ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรมากยิ่งขึ้น พื้นที่ใดที่แร้นแค้นย่อมเกิดแรงดันให้คนอพยพออกไป พื้นที่ใดที่อุดมย่อมเกิดแรงดูดให้คนอพยพเข้ามา

เมื่อเมือง นคร กลายเป็นที่รวมของผู้คนจำนวนมากจากท้องถิ่นต่างๆ ความหลากหลายของภูมิปัญญา ความแตกต่างของค่านิยม จารีตประเพณี วิถีชีวิต ย่อมก่อให้เกิดการแข่งขันแก่งแย่งกันมากกว่าการร่วมมือเอื้อเฟื้อกัน ปัญหาต่างๆ ก็ตามมา ทั้งการทะเลาะวิวาท อาชญากรรม ยาเสพติด ฯลฯ

เมื่อคนยิ่งมามาอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น การแข่งขันช่วงชิงทรัพยากร การใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ก็เริ่มเป็นปัญหา ความเครียดจากการทำงาน การเดินทางในสภาพรถติดขัด การแข่งขัน การเปรียบเทียบ ฯลฯ ยิ่งเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดกระแสผู้คนเริ่มย้ายออกจากเมืองหรือนคร

People Movement

among

RURAL AREAS, SUBURBAN AREAS, URBAN AREAS

1. Urbanization: People move from rural areas to urban areas.

2. Suburbanization: Urban Areas Grow. Dense population & high cost of living. People move from urban areas to suburban areas.

3. Deurbanization: As a reaction to inner-city deprivation, people move from urban areas to rural areas

4. Ruralization: The opening of rural areas to renew rural generations, jobs and farms attracts people to move in or move back.

การทำให้เป็นเมือง (Urbanization) เมือง นคร เติบโต ขยาย ขอบเขต ออกไป ทำให้สภาพความเป็นเมืองแผ่ คลี่ขยาย กระจายออกไป รุกล่วงล้ำ เข้าเขตชนบทที่อยู่ติดกัน สาเหตุหนึ่งเพราะคนชนบทย้ายมาอยู่และทำงานในเมือง ทำให้เมืองโตขึ้นจนต้องขยาย

การทำให้เป็นชานเมือง (Suburbanization) ความหนาแน่นของประชากรเมืองทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ทั้งอาหารการกินและที่อยู่อาศัย ซึ่งแพงขึ้นและหาที่สะดวกยากขึ้น จึงมีผู้คนที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจและสังคมย้ายไปอยู่อาศัยที่ชานเมือง แต่ยังคงกลับเข้ามาทำงานในเมือง พื้นที่รอยต่อระหว่างเมือง นคร และชนบท จึงพัฒนาขึ้นกลายเป็นชานเมือง

การย้อนรอยการเป็นเมือง (Deurbanization or Counterurbanization) ความอัตคัด การติดขัด การแข่งขัน การช่วงชิง การงานและความก้าวหน้า กับปัญหาสุขภาพและคุณภาพชีวิต ทำให้บางคน หลายคน ที่อยู่ในเมืองหรือนครเริ่มเบื่อหน่ายการใช้ชีวิตและการทำงานที่ไม่สมดุล จึงย้ายออกจากเมือง ย้ายกลับ ไปอยู่ชนบท สร้างชีวิตและการงานใหม่ในชนบท

การทำให้เป็นชนบท (Ruralization) ชุมชนหลายพื้นที่ต้องการคงสภาพความเป็นอยู่แบบชนบท ใกล้ชิดธรรมชาติ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดความเครียด ไม่ต้องการแข่งขัน ทำชีวิตให้เนือบช้า มีเวลาใส่ใจกับรายละเอียดของชีวิต จึงมีการพัฒนา ปรับปรุง ให้ความเป็นอยู่สะดวกสบายขึ้น มีอาชีพการงานใหม่ มีการทำเกษตรสมัยใหม่ เช่น Precision Farming แต่ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่มีสิ่งสะดวกเกินความจำเป็น เพื่อรองรับและดึงดูดให้คนย้ายเข้ามาร่วมสร้างชนบทใหม่

งานพัฒนาชุมชนจึงมีทั้งการทำงานในชุมชนชนบท ชุมชนชานเมือง และชุมชนเมือง ชุมชนเมืองจะอยู่ในเขตเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ชุมชนชานเมืองจะอยู่ในเขตเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนชุมชนชนบทอยู่ในเขตของ อบต.

งานพัฒนาชุมชนในชนบทจึงดำเนินการในพื้นที่ชนบทและชานเมืองเป็นส่วนใหญ่ ชนบทเป็นหมู่บ้านตามธรรมชาติและ มีประวัติความเป็นมา มีอายุการตั้งหมู่บ้านนับร้อยปี ชาวบ้าน สมาชิกหมู่บ้านมักเป็นญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านกันมายาวนาน มีความผูกพันกัน มีสำนึกชุมชนและสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (Sense of Community and Sense of Belonging) ซึ่งแตกต่างอย่างใหญ่หลวงจากชุมชนชานเมือง ที่ส่วนหนึ่งเป็นหมู่บ้านจัดสรร ชาวหมู่บ้านจัดสรรเป็นชาวเมือง อาจเคยเป็นชาวบ้านมาก่อน แต่กลาย เป็นชาวเมืองที่มีที่มาแตกต่างกัน มีความเป็นส่วนตัวสูง ระวังตัวมาก จึงต่างคน ต่างครอบครัว ต่างอยู่ ไม่สมาคมกันหรือไปมาหาสู่กัน ทำให้สำนึกชุมชนไม่มี ไม่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เรียกร้องสิทธิของตน แต่ไม่ทำหน้าที่เพื่อนบ้าน หมู่บ้านจัดสรรส่วนใหญ่มีนิติบุคคลตามกฎหมาย ทำหน้าที่ดูแลจัดการหมู่บ้านซึ่งสมาชิกหมู่บ้านส่วนใหญ่มีฐานะ สามารถจ่ายค่าส่วนกลาง เพื่อบริหารหมู่บ้านได้

อย่างไรก็ตามยังมีชุมชนดั้งเดิมในเขตชานเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ชนบทเดิมแต่กลายเป็นชานเมือง ชุมชนดั้งเดิมนี้มักตั้งมานาน เป็นญาติพี่น้องกัน เป็นเพื่อนบ้านกันมานาน ชาวชุมชนนี้จะมีสำนึกชุมชนและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

การพัฒนาชุมชนในเมืองเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจ แต่ในที่นี้จะเน้นการพัฒนาชุมชนในชนบท

เติบโต แต่ไม่พัฒนา (Growth without Development)

การพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจ สังคม และชุมชน ได้ดำเนินการต่อเนื่องกันมาตามลำดับ บ้านเมืองเจริญขึ้น ทันสมัยขึ้น สิ่งปลูกสร้าง อาคารบ้านเรือน ตึกสูง ถนนหนทาง เกิดขึ้นเป็นดอกเห็ด การติดต่อสื่อสาร ธุรกิจ การค้า การบริการ ขยายตัวเป็นใยแมงมุม ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกประเทศ แต่ภายใต้ภาพลวงตาที่สวยงามนี้ มีสิ่งที่ไม่น่าอภิรมย์ซ่อนอยู่ เพราะยังมีคนตกหล่น ไม่ได้รับผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันจากการพัฒนาในทุกระดับ ทุกภาคส่วน ดังกล่าว

การเติบโตทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นจริง แต่การพัฒนาสังคมเกิดขึ้นไม่เท่าเทียมกัน ไม่ทั่วถึงกัน มีทั้งคนได้ประโยชน์ คนไม่ได้ประโยชน์ และคนเสียประโยชน์ แต่งบประมาณและทรัพยากรใช้ไปแล้ว ผลที่ได้คือ ยังมีคนยากจนหลงเหลือ คนด้อยโอกาสและเสียโอกาสอีกมาก คนที่ยังวนเวียนอยู่กับการมีชีวิตที่ไม่มีคุณภาพ

ชุมชนชนบทปัจจุบันได้รับอานิสงค์จากการพัฒนามายาวนานพอควร แม้การพัฒนาจะเข้มข้นในเขตเมืองและชานเมือง ที่มีประชาชนอยู่อย่างหนาแน่นมากกว่า แต่รัฐได้ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาชนบทอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการต่างๆ หนึ่งในนั้นคือการพัฒนาชุมชนที่เน้นการพัฒนายกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนทั้งชุมชน ซึ่งทำได้ดีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย บางชุมชนการพัฒนาคงอยู่ ยืนยง เป็นดาวค้างฟ้า บางชุมชนการพัฒนาเกิดขึ้นไม่นานก็จางหายไป เป็นดาวตก บางชุมชนการพัฒนายังเข้าไม่ถึง เป็นคืนไร้ดาว...

แต่การพัฒนายังดำเนินต่อไป...

การพัฒนาชุมชนในชนบทปัจจุบันที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นบ้าง แต่การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทั้งชุมชนยังไม่เท่าเทียมและทั่วถึงนั้น คือความท้าทายของงานพัฒนาชุมชน ที่ต้องฟันฝ่ากระแสไร้สำนึกชุมชนที่ติดเข้ามาจากการแข่งขันกันพัฒนาวัตถุ แต่ด้อยคุณค่าทางจิตใจ ขาดการคำนึงถึงชุมชน คนส่วนรวมทั้งหมด จึงต่างแก่งแย่งกอบโกย เข้าหาตนเอง

การพัฒนาชุมชนต้องกลับมาสร้างสำนึกชุมชน การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่ผู้คนจะช่วยกัน ร่วมมือกัน ร่วมกันคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา ตอบสนองความต้องการ คลี่คลายความวิตก ของชุมชน กลุ่มและสมาชิก

กร้านต่อชีวิตเก่า อ่อนต่อโลกใหม่ สูงวัยยังแข็งขัน (Old Life, New World, Active Aging)

สังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย ผู้สูงอายุใช้ชีวิต ทำงาน ผ่านประสบการณ์มาโชกโชน ตามสถิติ มีผู้สูงอายุน้อยคนกว่าที่ประสบความสำเร็จ สุขภาพดี มีฐานะ ทั้งดูแลและเลี้ยงดูตนเองได้ ช่วยตนเองและพึ่งตนเองได้ โดยไม่ต้องดิ้นรนหารายได้เพิ่มเติม แต่มีผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่มีปัญหารายได้ไม่เพียงพอที่จะอยู่อย่างมีคุณภาพชีวิตดีพอ ที่ยังต้องพยายามหางานทำ เพื่อหารายได้มาดูแลและเลี้ยงดูตนเอง ผู้สูงอายุที่สุขภาพยังดีก็มี ที่สุขภาพไม่ค่อยดีก็มาก การหางานทำจึงไม่ใช่ง่ายในโลกปัจจุบัน

ในโลกใหม่ที่ถูกกวาดด้วยกระแสทันสมัยแต่ตามไม่ทันการพัฒนานั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงอยู่บ้าน แม้กร้านชีวิตแต่อ่อนโลก คือ กร้านต่อชีวิตเก่าแต่อ่อนต่อโลกใหม่ ยัง

ทำตัวไม่ถูกกับอารยะดิจิทัลที่พบ ยังใช้เครื่องมือกับอุปกรณ์สมัยใหม่ไม่เป็น ยังตามคนรุ่นใหม่ไม่ทัน ยังมีสิ่งที่ต้องเรียนรู้อีกมากในการมีชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบัน

การทำงานพัฒนาชุมชนกับผู้สูงอายุที่แข็งแรง ยังพอมีแรง ยังกระตือรือร้น ยังแข็งขัน ผู้สูงอายุที่เปี่ยมประสบการณ์ ภูมิปัญญา เจนจัดในค่านิยม จารีต ประเพณีและวัฒนธรรม มีความหลัง เรื่องเล่า ความผูกพัน และความสัมพันธ์กับผู้คนและสิ่งต่างๆ มากกว่าคนรุ่นใหม่ จึงเป็นเป้าหมายและทรัพยากรการทำงานอันสำคัญของพัฒนากรในการยกระดับการพัฒนาทั้งชุมชน การปรับปรุงคุณภาพชีวิต การสร้างความกลมเกลียว การเปิดใจสื่อสาร การส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างความมั่นคง การพัฒนาให้ยืนยง

เทคโนโลยีเทวดากับไวรัสโคโรนา (Godlike Technology & Coronavirus)

พลันพบว่า ผลิตภัณฑ์และบริการที่คุ้นเคย ถูกคุกคาม ลบล้างและแทนที่ (disrupt) โดยผลิตภัณฑ์และบริการที่เกิดทีหลัง (disruptive technology)... นี่เป็นการแข่งขันแบบอย่ากระพริบตา

เทคโนโลยีดิจิทัลนั้นดี สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการที่สะดวกสบาย ที่ตอบสนองรวดเร็วไร้รอยต่อ แต่การเกิดขึ้นที่ฉับพลัน ทันใด นั้นก่อให้เกิดการลบล้างและแทนที่อย่างน่าตระหนก จนผู้คนยากจะปรับตัวทัน ด้วยความคิด ความเคยชิน ทักษะ และพฤติกรรม ยังคงอยู่ แต่ความง่าย ความเนียน ความไว ความทันใด นั้นได้สร้างนิสัยทำให้คนเสียนิสัย ต้องการอะไร ต้องได้เดี๋ยวนี้ ทันที (People want everything now, now, now...)

คนรุ่นใหม่ที่เกิดในยุคดิจิทัล เป็นกลุ่มดิจิทัลโดยกำเนิด (Digital Natives) จึงเป็นคนใจร้อน ด่วนได้ ไม่อดทน รอคอย ไร้อารมณ์ ความรู้สึก ไม่ชอบมีความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ซึ่งหน้า เป็นคนเรียนรู้ด้วยสัญชาตญาณ ออนไลน์ตลอด ทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน เปลี่ยนงานง่าย ชอบสื่อสังคม นิยมสื่อผสม

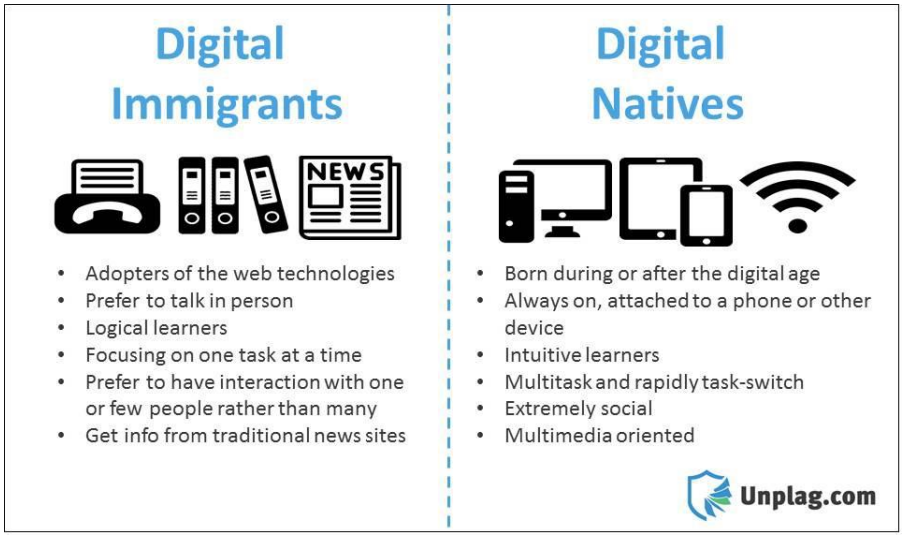

Image Courtesy: Google Images

ต่างจากคนที่เกิดก่อนยุคดิจิทัล เป็นกลุ่มดิจิทัลโดยเรียนรู้ (Digital Immigrants) ที่เพิ่งเรียนหัดใช้คอมพิวเตอร์ภายหลัง ที่ใจเย็นกว่า อดทนกว่า รอได้มากกว่า มีความสัมพันธ์กับคนซึ่งหน้า เรียนรู้ด้วยเหตุผล ไม่ทำงานพร้อมกันหลายอย่าง อยากทำกิจกรรมกับคนครั้งละน้อยคน หาข่าวจากแหล่งดั้งเดิม

การทำงานพัฒนาชุมชนต้องพบกับทั้ง กลุ่มดิจิทัลโดยกำเนิด และ กลุ่มดิจิทัลโดยเรียนรู้ ซึ่งต่างมีข้อดีและข้อเสีย หนึ่งไวกว่า-หนึ่งช้ากว่า หนึ่งเร่งรีบ-หนึ่งเนิบช้า หนึ่งสัมพันธ์แบบหลบหลังอุปกรณ์-หนึ่งสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า หนึ่งเน้นใช้สัญชาตญาณ-

หนึ่งเน้นใช้เหตุผล หนึ่งทำทีละหลายงาน-หนึ่งทำทีละงาน หนึ่งทำกับคนหมู่มากในโลกเสมือน-หนึ่งทำกับคนจำนวนไม่มากในโลกเป็นจริง หนึ่งนิยมสื่อผสม-หนึ่งชอบสื่อดั้งเดิม ฯลฯ การทำงานพัฒนาชุมชนจึงต้องเลือกแนวทางการเข้าถึงคนและกลุ่มเป้าหมาย “การยืดหยุ่นในวิธีการ แต่ยืนหยัดในหลักการ” (Flexible in method but insist on principle)

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ตั้งแต่ปลายปี 2562 ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ธุรกิจ การค้า การทำงาน การท่องเที่ยว ทุกภาคส่วน มีการปิดเมือง ปิดงาน หลายคนตกงาน หลายคนกลับชนบท หลายคนทำงานจากบ้าน (Work from Home) ซึ่งกลายเป็นกระแส ทำให้มีการเร่งแข่งขัน พัฒนาปรับปรุงแอป (Application) เพื่อใช้ประชุม สัมมนา ทำงาน สั่งงาน ส่งงาน รับงาน ตรวจงาน ฯลฯ

การทำงานพัฒนาชุมชนจะพบกับคนหลากหลายกว่าเดิม คนมีคุณภาพ มีความรู้ มีทักษะ แต่อาจติดนิสัยคนเมือง ที่ผิดหวังจากขาดรายได้ เสียใจจากการถูกเลิกจ้าง มีศักยภาพการพัฒนาสูง ถ้ามีสำนึกและมีส่วนร่วมกับชุมชน

นี่คือความท้าทายของการพัฒนาชุมชน

“ชีวิตเหมือนการขี่จักรยาน เพื่อรักษาสมดุล คุณต้องขี่ต่อไป”

“Life is like riding a bicycle. To keep your balance,
you must keep moving.”
- Albert Einstein

อยู่อย่าง**กระหาย** (**ความรู้**)

อยู่อย่าง**เขลา** (**ความรู้**)

อยู่อย่าง**อยาก รู้**

Stay **hungry**.

Stay **foolish**.

Stay **learned**.

5. การพัฒนาชุมชน: บทบาทของพัฒนากร
(Community Development: The Many Roles of CDW)

บทบาทที่คาด (ไม่) ถึงของ พัฒนากร (The 'un' Expected Roles of CD Worker)

จาก... ความท้าทายที่กรายมา มุมมองการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนในอดีตถึงปัจจุบัน การพัฒนาชุมชนบัดนี้แลถัดไป ในที่สุด... ถึงบทท้ายสุด แต่สุดสำคัญ บทบาทของพัฒนากร

ในโลกยุคดิจิทัลเทคโนโลยี ที่มีอารยธรรมดิจิทัลคู่ขนาน วิถีชีวิต การใช้ชีวิต การมองโลก มองชีวิต การเผชิญปัญหา การแก้ปัญหา การคิด การตัดสินใจ แม้กระทั่งวิธีการลงมือแก้ปัญหา อาจไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป จึงมีเรื่องอีกมากที่พัฒนากรต้องเรียนรู้ เพื่อให้เป็นนักพัฒนาที่ดีมีความสามารถ เป็นพหูสูต (Scholar) ทางการพัฒนาชุมชน

การทำงาน ถึงลูกถึงคน กับคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ และทุกอาชีพ จึงเป็นความท้าทายที่พัฒนากรต้องรู้หลากหลายสาขาวิชา มีมากมายทักษะ สามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะ บูรณาการมาใช้ในการทำงาน พัฒนากรจึงต้องมีหลายบทบาท ที่จะทำงานกับคนทุกลักษณะดังกล่าว

บทบาทสำคัญของพัฒนากร ในขณะนี้ อาจมีดังต่อไปนี้

นักพัฒนาผู้รอบรู้หลากวิชาหลายทักษะ (Generalist of Many Subjects & Skills)

ดังกล่าวมาแล้วว่า พัฒนากรต้องทำงานกับทุกคนในชนบท ตั้งแต่ผู้นำถึงผู้ตาม ผู้อายุมากถึงผู้อายุน้อย ปราชญ์ชาวบ้านถึงคนธรรมดา ฯลฯ การศึกษาหาความรู้ให้หลากหลายสาขา การเรียนรู้ทักษะฝีมือต่างๆ และการเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้เพื่อปรับใช้ในสถานการณ์ต่างๆ นั้นย่อมดีกว่าการเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) ในสาขาวิชาเดียว ซึ่งอาจไม่สามารถเอาตัวรอดได้ในทุกสถานการณ์

ไม่ว่าพัฒนากรจะตกอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม ความรอบรู้และทักษะหลากหลายของพัฒนากรจะทำให้มีโอกาสมากขึ้น มีทางออกมากขึ้น ซึ่งช่วยให้พัฒนากรจัดการกับสิ่งที่เผชิญได้ดียิ่งขึ้น เข้าใจปัญหาที่พบ มีทางเลือกในการแก้ปัญหา รู้ว่าจะโน้มน้าวใจให้ชาวบ้าน ผู้มีส่วนได้เสีย เข้าร่วมคิด ตัดสินใจ ได้ง่ายขึ้น

การเป็นผู้รอบรู้หลากวิชาหลายทักษะ ทำให้พัฒนากร
#1. มีฐานความรู้กว้างขึ้น (Broad Knowledge Base) ในการรองรับปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ
#2. มีการติดต่อเชื่อมโยงกับผู้คนมากขึ้น (Better Connections) ได้รู้ว่ากำลังคนและทรัพยากรที่ใดที่จะใช้ประโยชน์ได้
#3. มีเครือข่ายที่เปิดกว้างขึ้น (Open Network) ขยายเขตการแลก เปลี่ยน ช่วยเหลือกันได้ไกลขึ้น
#4. มีความคิดดีๆ เสมอ (Good Ideas) ความคิดดีๆ งอกงามได้มากในฐานความรู้ การเชื่อมโยงและขอบเขตที่กว้างขวาง

#5. มีโครงข่ายรองรับภัย (Safety Net) เวลาพลั้งพลาด ไม่เจ็บตัวมาก มีฟูกรองรับ และ #6. มีบุคลิกเจ๋งขึ้น (Be cooler) น่านิยม เป็นที่เชื่อถือได้มากขึ้น

ด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ ทำให้พัฒนากรสามารถเข้าถึงคนทั่วไปส่วนใหญ่ได้ง่าย ทำให้ใครๆ ก็อยากเข้าหา ทำให้พัฒนากรมีความสามารถ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” กับชาวบ้านตามแนวคิดและแนวทางการพัฒนาชุมชน บทบาทนักพัฒนาผู้รอบรู้หลากวิชาหลายทักษะจึงเป็นเสมือนปฐมบทของทุกบทบาท

Generalists tend to do better than specialists, expert says

By Victor Godinez

Staff Writer of The Dallas Morning News

Andrew Sobel

The biggest mistake that salespeople, consultants and corporate managers make is to overspecialize, consultant Andrew Sobel says.

"Clients start out like that, saying, 'I do need an expert in this area.' But, ultimately, they stick with the professionals who provide synthesis, a big picture view, more than just expertise," said Mr. Sobel, who recently outlined his plan for sales success in the book *Clients for Life*.

"The third myth, or set of myths, is that our role with clients is to provide answers, convey expertise and be an 'authority' in a narrow subject matter. The truth is that clients treasure synthesis more than analysis, a 'deep generalist' more than a narrow specialist, someone who asks great questions in addition to providing answers, and so on."

Q. You cite several famous advisers and professionals in your book. What qualities do you think they had in common to make them so valuable to their students, leaders and clients?

A. "Actually, they all present some aspect of the attributes that we mention in the book. Aristotle, for example, exemplified the learner, while [Gen.] George Marshall [who created the Marshall Plan for European recovery after World War II] demonstrated great per-

Image Courtesy: Google Images

นักพัฒนาผู้สร้างแรงบันดาลใจจากวีรกรรม (Inspirer of Heroic Deeds)

การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนปัจจุบันนั้น เป็นวิธีการ “กระตุ้นความคิด สร้างจิตสำนึก” ที่ดี เพราะการพูด การทำ การแสดง การยกตัวอย่าง วีรชน ผู้กล้าหาญ ผู้เอาชนะศัตรู อุปสรรค ขวากหนาม ผู้ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาที่ยากมากๆ ผู้สร้างสรรค์ความเจริญ ผู้อุทิศตนต่อส่วนรวม ผู้เป็นแบบอย่างชีวิตนักต่อสู้ที่ดี ฯลฯ การกระทำ วีรกรรม ของ “วีรชน” เหล่านี้ ล้วนก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ปลุกความกล้า ลบความกลัว หยุดความลังเล เอาชนะความท้าทาย เพราะวีรชนส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดมาเป็นเลย (Heroes are not born, they are made) แต่เขาถูกหล่อหลอม อบรม ฝึกฝน จนเก่งกาจ กล้าหาญ อดทน ต่อสู้ เอาชนะความยากลำบากได้ เรื่องราวความกล้าหาญเหล่านี้สร้างแรงบันดาลใจได้ดี ทำให้ผู้คนลุกขึ้นมาสู้ ไม่ยอมแพ้โชคชะตา

นี่เป็นอีกหนึ่งวิธีที่พัฒนากรจะดึงดูดคนเข้ามารวมกลุ่ม มีส่วนร่วมกับการแก้ปัญหาสนองความต้องการคลี่คลายความวิตกของคนในชุมชน

Image Courtesy: Google Images

นักพัฒนาผู้เล่าเรื่องเพิ่มคุณค่า (Storyteller of People & Achievements)

การเล่าเรื่องเป็นศิลปะโบราณในการแสดงออกอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นการส่งต่อความรู้ของมนุษย์ เพราะเป็นเรื่องราวที่ถ่ายทอดปรัชญา วิถีชีวิต ของคนโบราณตั้งแต่ก่อนขึ้นปีศักราชหลายร้อยปี (ประมาณ 700 ปี) เรื่องเล่าที่เป็นมหากาพย์ ดังเช่น รามายนะ (รามเกียรติ์) มหาภารตะ ของอินเดีย The Iliad and the Odyssey ของกรีก เป็นตัวอย่างการเล่าเรื่องที่ดำเนินการถ่ายทอด ส่งต่อกันมา จากรุ่นถึงรุ่น อย่างยาวนาน

การเล่าเรื่อง เป็นศิลปะแบบโต้ตอบแห่งการใช้ถ้อยคำและการแสดงออก เพื่อเผยองค์ประกอบและภาพของเรื่องราว ในขณะที่กระตุ้นจินตนาการของคนฟังในเชิงรุกให้ลุกโชนขึ้น (Storytelling is the interactive art of using words and actions to reveal the elements and images of a story while encouraging the listener's imagination.)

การเล่าเรื่องเป็นยุคลวิถี *#โต้ตอบ*ระหว่างผู้เล่าและผู้ฟัง มีการกระทำระหว่างกัน ร่วมมือกัน ประสานความพยายามระหว่างสองฝ่าย *#หล่อหลอม*ความเชื่อมโยงระหว่างกัน ระหว่างคนและความคิด *ถ่ายทอด*วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และค่านิยมที่ทำให้คนเกิดความกลมเกลียวกัน การเล่าเรื่อง *#ใช้ภาษา* ในการสื่อสาร มักใช้น้ำเสียง การเคลื่อนไหว และท่าทางประกอบคำพูด การเล่าเรื่อง *#นำเสนอเรื่อง* หนึ่งๆ การเล่าเรื่อง *#กระตุ้น*จินตนาการของคนฟังในเชิงรุก

การเล่าเรื่องเป็นวิธีที่ทรงพลังที่สุดที่ผู้นำใช้เพื่อโน้มน้าว สอน สร้างแรงบันดาลใจ แก่ผู้ร่วมงาน

ผู้เล่าเรื่องทำให้เรื่องราวน่าตื่นเต้น น่าสนใจได้ (Brings Stories to Life) โดย เลือก ปรับ เปลี่ยน และนำเสนอได้ ทุกเรื่องเล่าสามารถตีความใหม่ได้ทั้งนั้น ผู้เล่าเรื่องสามารถดึงองค์ประกอบที่น่าสนใจออกมา เพิ่มนิด หรือ ทิ้งส่วนที่ไม่น่าสนใจไป

ผู้เล่าเรื่องจะเลือกผู้ฟังกับเวลาที่เหมาะสม ใช้ถ้อยคำ วลี หรือประโยค ที่ดึงดูดความสนใจ (Hook Ideas) ของผู้ฟัง ทำให้กระชับ เน้นองค์ประกอบที่เร้าอารมณ์ ไม่เร่งรัดเรื่อง เล่นมุกกับตนแต่ไม่ใช่คนฟัง จับจังหวะพูดเร็วช้า ดังค่อย ให้คนฟังเกิดจินตนาการ

ทักษะการเล่าเรื่องมีเทคนิคมากมายให้เรียนรู้และปรับใช้ให้เหมาะสม เช่น
#กล้าหาญ (Brevity) ความกล้าคือวิญญาณของปัญญา แต่อย่าลากเรื่องให้ยาวเกินจำเป็น หากได้ผลในประโยคเดียว ผู้ฟังมักไม่มีเวลา ไม่มีสมาธินานพอ
#สังเกต (Observation) เรียนรู้ที่จะสังเกตโลกและผู้คนรอบตัว เรื่องเล่าที่ดีมักมาจากรอบตัว เอามาใช้ประโยชน์ ทำให้เกี่ยวข้องกับผู้ฟัง
#อารมณ์ขัน (Humor) คนทั่วไปชอบอารมณ์ขัน แต่ต้องเป็นเรื่องขันที่สร้างสรรค์ เหมาะสม ถูกจังหวะ กับผู้ฟัง อารมณ์ขันที่ผิดจังหวะ ไม่เหมาะสม จะทำลายบรรยากาศ
#ใจจดใจจ่อ (Suspense) เรื่องเล่าที่ดีทำให้ผู้ฟังใจจดใจจ่อ อยากรู้ว่าจะเป็นอะไรต่อไป ทำเรื่องให้ยากจะคาดเดา ไม่จำต้องเป็นเรื่องสืบสวน ทุกเรื่องมีจุดหักมุมได้
#ถ้อยคำเร้าอารมณ์ (Evocation) หากสามารถใช้ภาษาเร้าอารมณ์ได้ จะช่วยได้มาก เพราะสมองมนุษย์มีปฏิกิริยาอย่างน่าอัศจรรย์ต่อสิ่งเร้า
#เข้าอกเข้าใจ (Empathy) ความสามารถเข้าอกเข้าใจผู้อื่นเป็นทักษะอันยอดเยี่ยมของผู้เล่าเรื่อง เพราะการสามารถเข้าใจจิตใจมนุษย์และแสดงความเข้าอกเข้าใจออกมานั้น ทำให้ผู้คนอยากร่วมงาน และร่วมด้วยความวางใจ เชื่อถือได้ ทำให้เรื่องที่

เล่าน่าเชื่อว่าเป็นของแท้

#ความรู้ (Knowledge) ผู้เล่าเรื่องต้องเป็นคนมีความรู้ รู้มาก ยิ่งมากยิ่งดี เพราะเรื่องเล่า เนื้อเรื่อง มีรายละเอียด ต้องการตัวอย่างที่สมจริง ไม่หลอกลวง

#จังหวะเวลา (Timing) จังหวะเวลาสำคัญมาก ผู้เล่าต้องรู้จังหวะว่าจะเล่นประเด็นไหน ขยายความเพิ่มเติมอะไร หรือกั๊กไว้ กันไว้บางส่วนเพื่อให้เกิดผลกระทบที่ดีกว่า

พัฒนากรสามารถเล่าเรื่องราวของชาวบ้านกับผลงานที่เขาผลิต สร้างสรรค์ ขึ้นมาด้วยความวิริยะอุตสาหะ นอกคอก แหกกฎ เป็นผลิตผล ผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการแปลก แตกต่างจากที่มีอยู่แล้ว เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เพิ่มคุณค่า ให้เป็นที่ยอมรับ เป็นที่นิยม เป็นรายได้เพิ่มขึ้น เรื่องราวของชาวบ้านกับผลงานมีมากมาย อยู่ที่จะหยิบจับเรื่องใดขึ้นมาเล่าให้เหมาะสม สร้างแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านอื่น ตามจังหวะและโอกาสที่อำนวย อย่าลืมว่า เรื่องที่คิดว่าเล็ก บางเรื่องกลับส่งผลดีเกินคาด

พัฒนากรเล่าเรื่อง #เพื่อสื่อถึงตัวตนที่แท้ของตน #เพื่อสร้างสำนึกชุมชนกับการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน #เพื่อแบ่งปันความรู้แก่ชาวบ้าน ที่สำคัญคือ #เพื่อเพิ่มค่าของชาวบ้านกับงานที่เขาทำ และเป็นแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านอื่น

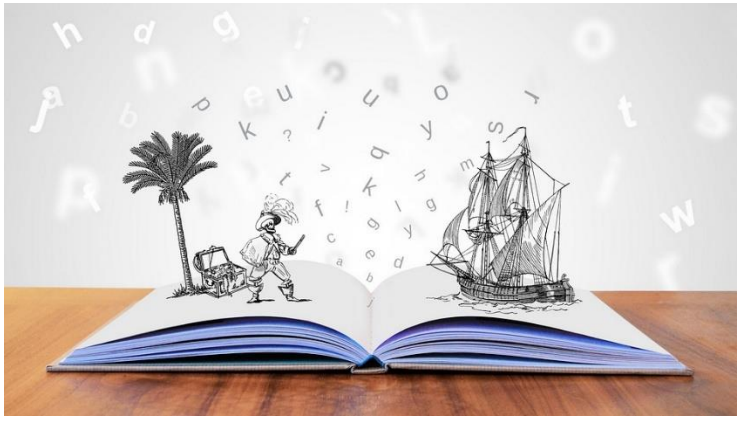

Image Courtesy: Google Images

นักพัฒนาผู้สื่อสารพัฒนาในโลกออนไลน์ (Chatter of Development Matters)

ในภาวะที่คนปัจจุบันนี้ดูจะมีเวลาน้อยลง กิจมากขึ้น การเดินทางติดขัด สมาธิเสียง่าย ทุกอย่างต้องเร็ว ไม่ให้เสียเวลา ต้องได้เดี๋ยวนี้ ฉับพลัน ทันใด ฯลฯ การทำงานกับประชาชนเป้าหมายของพัฒนากรในปัจจุบันอาจต้องทำงานทางไกล เสมือนจริงผ่านโทรศัพท์ หรือสื่อออนไลน์มากขึ้น เช่น สื่อสังคมต่างๆ ฉะนั้น การค้นหาปัญหาความต้องการ ความวิตก ของชาวบ้าน บางครั้ง จึงไม่อาจทำแบบพบหน้าพบตากันได้ การสนทนาในโลกโซเชียลหรือโลกออนไลน์จึงเป็นวิธีง่ายที่พัฒนากรจะติดต่อเชื่อมโยงกับชาวบ้านและกลุ่มเป้าหมายได้ ที่ไหนก็ได้ เมื่อไรก็ได้ อะไรก็ได้ อย่างไรก็ได้ (Wherever, Whenever, Whatever, However)

พัฒนากรสามารถส่งเสริมให้ผู้นำ อาสาสมัคร กลุ่ม สมาชิก ที่ใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนโหลดแอปพลิเคชัน โซเชียลมีเดียต่างๆ (Social Media/Network Applications) เช่น Lines, Facebook, WeChat, Twitter, Skype, Facebook Messenger, WhatsApp, Instagram, Blockdit, Google+, YouTube, Google Maps เป็นต้น มาใช้ในโทรศัพท์มือถือ ซึ่งคาดว่าบางคนอาจมีและเล่นอยู่แล้ว อย่าลืมขอเพิ่มเพื่อนกับผู้นำ อาสาสมัคร และขอเข้ากลุ่มที่มีอยู่แล้ว หรือตั้งกลุ่มขึ้นใหม่แล้วเชิญทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้ากลุ่ม เช่นนี้ พัฒนากรสามารถแชท สนทนากับชาวบ้านได้โดยตรง ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ก็ได้ (Anywhere, Anytime, Anyhow)

การแชทในกลุ่มโซเชียล พัฒนากรต้องระวัง ไม่ส่งสารที่ทำให้เข้าใจผิด ต้องสร้างสรรค์ มีสาระการพัฒนา ต้องสั้น กระชับ ชัดเจน เพราะในกลุ่มมีสมาชิกหลายคน แตกความคิด ต่างความรู้ ข้อดีคือ การแชทในกลุ่มสะดวก รวดเร็ว “ยิงกระสุนนัด

เดียวได้นกหลายตัว” การปรึกษาหารือ ขอความคิดเห็นในกลุ่ม ควรเป็นเรื่องที่ผ่านการแชทส่วนตัว โดยตรงเฉพาะกับผู้นำมาแล้ว เพื่อให้ได้ผลไปในทิศทางเดียวกัน ในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน ของกลุ่ม ที่ต้องร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือดำเนินการ และติดตามผล

นอกจากนี้ พัฒนากรควรศึกษาค้นคว้า รวบรวมข่าวสารการพัฒนา นวัตกรรม อาชีพ การเพิ่มทักษะและรายได้ ฯลฯ ไว้ แล้วค่อยๆ ปล่อย เผยแพร่ เข้ากลุ่มสนทนา ในจังหวะและโอกาสอันควร เป็นการให้ความรู้ กลเม็ด แรงบันดาลใจ กำลังใจ เทคนิค วิธี ฯลฯ พร้อมๆ กับให้เรื่องที่สนุกสนาน บันเทิงใจ สร้างความสุข เรียกเสียงหัวเราะไปด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้พัฒนากรเป็นเพื่อนร่วมพัฒนากับชาวบ้าน และเป็นประดุจผู้มีอิทธิพลเล็กๆ บนสื่อสังคม (Influencer) ด้านการพัฒนา ที่มีชาวบ้านติดตาม สอบถาม ปรึกษาหารือ

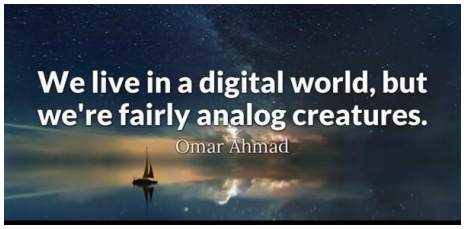

Image Courtesy: Google Images

การใช้สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือ เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญและจำเป็นในการทำงานของพัฒนากรในปัจจุบัน

อินฟลูเอนเซอร์ คือ ผู้สร้างแรงบันดาลใจหรือชี้นำการกระทำของคนอื่น
(Influence: a person who inspires or guides the actions of others.)

นักพัฒนาผู้ขับเคลื่อนชุมชนพัฒนา (Mobilizer of Developing Community)

การขับเคลื่อนชุมชน เป็นการพยายามนำทรัพยากรทั้งหมดที่มีในชุมชนทั้งกำลังคนและทรัพยากรธรรมชาติทั่วไป มาจัดการกับปัญหาและการแก้ปัญหาเพื่ออนาคต เป็นกระบวนการนำผู้มีส่วนได้เสียมาร่วมกันให้มากเท่าที่เป็นไปได้ ให้ตระหนักในปัญหาชุมชน ด้วยการใช้ทรัพยากรและบริการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแข็งขัน เพื่อความยืนยงและพึ่งตนเองได้

การขับเคลื่อนชุมชน จึงเป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนรวมร่วมกันของชุมชน (Community Mobilization refers to the process of building social relationships in pursuit of common community interests.)

ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีระหว่างผู้ขับเคลื่อนชุมชนกับชุมชนนั้นสร้างขึ้นบนฐานของ #ความเชื่อใจกัน (Trust) #การนับถือกัน (Mutual Respect) #ความเกรงใจกัน (Mindfulness) #การยอมรับความแดกต่างกัน (Welcoming Diversity) และ #การสื่อสารแบบเปิด (Open Communication)

มีตัวอย่างวิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ของนักขับเคลื่อนชุมชน ดังนี้
-พัฒนาทักษะมนุษย์ของตน (Develop Your People Skills)
-ระบุความสัมพันธ์ที่จำเป็นกับชุมชน (Identify Your Relationship Needs)
-กำหนดเวลาสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Schedule Time to Build Relationships)
-ใช้ความฉลาดทางอารมณ์ของตน (Focus on Your EI-Emotional Intelligence)

-ชื่นชมผู้อื่น (Appreciate Others)

-คิดบวกเสมอ (Be Positive)

-จัดการ/รักษาระยะห่างทางสังคมของตนให้พอเหมาะ (Manage Your Boundaries)

-หลีกเลี่ยงการนินทากัน (Avoid Gossiping)

-ฟังอย่างตั้งใจ/กระตือรือร้น (Listen Actively)

นักขับเคลื่อนชุมชนจะใช้ทักษะเข้ากับคนว่าจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนมากน้อยแค่ไหน ต้องใช้เวลาเท่าไร เน้นการใช้ความฉลาดทางอารมณ์ของตนมาช่วย โดยการชื่นชมยอมรับนับถือผู้อื่น คิดบวกตลอดเวลา รักษาระยะ ห่างทางสังคมให้พอดี ไม่มากจนห่างเหิน ไม่น้อยจนอึดอัด ไม่มีการนินทาว่าร้ายใครแม้เห็นต่าง และที่สำคัญ ฟังทุกคำพูดด้วยความกระตือรือร้นและตั้งใจฟัง อาจเขียนเป็นสมการการขับเคลื่อนชุมชนได้ ดังนี้

สมการการขับเคลื่อนชุมชน

การขับเคลื่อนชุมชน = กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม... เพื่อส่วนรวม

จึง = กระบวนการกลุ่ม + การกระทำของกลุ่ม

#ความสัมพันธ์ *ขับเคลื่อน* กลุ่ม ในขณะที่ กระบวนการ *นำไปสู่* การกระทำ#

Community Mobilization = Process of Building Social Relationship

Thus = Group Process + Group Action

#Relationship *moves* Group while Process *leads to* Action#

พัฒนากรสามารถขับเคลื่อนชุมชนเพื่อการพัฒนาทั้งชุมชนได้ นอกเหนือจากการพัฒนาเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม หรือหลายกลุ่ม โดยพัฒนากรใช้กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนทั้งชุมชน ความสัมพันธ์ที่ดีจะเป็นพลังขับเคลื่อนกลุ่ม เมื่อมีความสัมพันธ์ดีกับทุกกลุ่ม ทุกกลุ่มก็มีพลังขับเคลื่อน ขณะที่ทุกกลุ่มเข้มแข็ง กระบวนของกลุ่มจะนำไปสู่การทำกิจกรรมขับเคลื่อน ขับเคลื่อนไปทั้งชุมชน

การพัฒนาต้องสร้างความตระหนักและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเพิ่มพลังการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

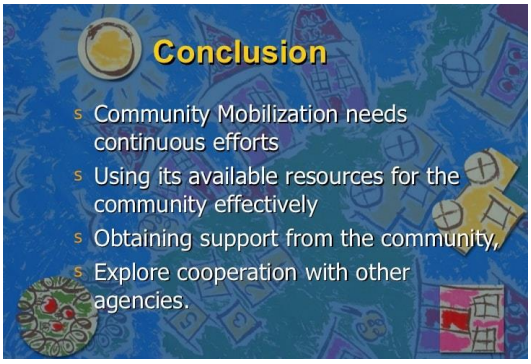

Image Courtesy: Google Images

นักพัฒนาผู้จัดการการพัฒนาร่วมกับหมู่บ้าน (Manager of CD with People)

ผู้จัดการการพัฒนารับผิดชอบการขยายและการปรับปรุงบริการการพัฒนาด้านต่างๆ ที่ชุมชนควรได้รับ ต้องค้นหาและระบุความต้องการที่จำเป็นของชุมชนได้ ติดต่อประสานหน่วยงาน องค์การที่เกี่ยวข้อง มาดำเนินการพัฒนา แก้ไขปัญหา ติดตามผล ประเมินผล รวบรวมผลงานพัฒนาที่เกิดขึ้น วิเคราะห์ สรุป และรายงานผู้เกี่ยวข้อง

นี่จะเป็น บทบาทสุดยอดของพัฒนากร ที่นอกจากลงมือ “ลุย” งานพัฒนาด้วยตนเองกับประชาชนแล้ว พัฒนากรควรสร้างอีกบทบาทหนึ่งเพื่อเสริมฐานงานให้มั่นคง โดยขยับขึ้นมองงานพัฒนาชุมชนในภาพรวมของหมู่บ้าน ในมุมที่สูง ขึ้นที่จะเห็นภาพการพัฒนาและความต้องการการพัฒนาของคนทุกคน ทุกซอกมุม

เมื่อพัฒนากรได้กระทำบทบาทนักพัฒนาผู้รอบรู้หลากวิชาหลายทักษะ ผู้สร้างแรงบันดาลใจจากวีรกรรม ผู้เล่าเรื่องเพิ่มคุณค่า ผู้สื่อสารพัฒนาในโลกออนไลน์ ผู้ขับเคลื่อนชุมชน แล้ว บทบาทที่ควรยกระดับขึ้นมาคือ บทบาทผู้จัดการการพัฒนาร่วมกันกับผู้นำในหมู่บ้าน (อาสาสมัครและอื่นๆ) ในการรับผิดชอบ มอง ดูแล ติดตาม ทุกโครงการ/กิจกรรม จากทุกหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินการในหมู่บ้าน ในรอบปีว่าก่อให้เกิดการแก้ปัญหาความยาก เกิดผลการพัฒนาอะไรบ้าง

เช่น เมื่อเริ่มต้นปีงบประมาณ พัฒนากรร่วมกับผู้นำหมู่บ้าน ติดตามการพัฒนาหมู่บ้าน โดย จัดให้มีผู้บันทึกกิจกรรมและโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยตอบ 7 คำถามนี้ กิจกรรม/โครงการเหล่านั้น *ทำอะไร ทำทำไม ทำกับใคร ทำเมื่อไร ทำอย่างไร ทำแล้วได้ผลอะไร ใช้งบเท่าไรหรือไม่ได้ใช้งบเลย* บันทึกกิจกรรมและโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านตั้งแต่ต้นปีถึงปลายปีงบประมาณ ถึงปลายปี

พัฒนากรร่วมกับผู้นำหมู่บ้านประชุม วิเคราะห์ สรุป เป็นรายงานผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านในรอบปีที่ผ่านมา เพื่อใช้ประโยชน์และนำเสนอผู้เกี่ยวข้องค่อไป

อาจดูเหมือนมาก แต่เชื่อเถอะ หมู่บ้านหนึ่ง ใน 1 ปี มีไม่กี่งาน หรือไม่มีเลย

พัฒนากร 1 คน รับผิดชอบ 1-3 ตำบลโดยประมาณ เท่ากับประมาณ 30 หมู่บ้าน เท่ากับได้ 30 รายงานการพัฒนาหมู่บ้านประจำปี แล้ววิเคราะห์ สรุป นำเสนออำเภอ พัฒนาการอำเภอ รวบรวม วิเคราะห์ สรุปผลการพัฒนาหมู่บ้านของทั้งอำเภอในรอบปี เสนอจังหวัด พัฒนาการจังหวัดกับทีมงาน รวบรวม วิเคราะห์ สรุปผลการพัฒนาหมู่บ้านของทั้งจังหวัดในรอบปี เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด และกรมการพัฒนาชุมชน ต่อไป (อาจนำเสนอในที่ประชุมจังหวัดให้หัวหน้าส่วนราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้องรับทราบเพื่อวางแผนและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง)

เช่นนี้ ทั้งจังหวัดและกรมฯ จเห็นผลการพัฒนาชุมชนที่เกิดขึ้น โดยละเอียด ทั่วถึงและครบถ้วน การวางแผนการพัฒนาต่อไปจะสามารถเข้าถึงทุกจุดทุกคนที่ตกสำรวจที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ที่อยู่ชายขอบ ที่ไม่มีโอกาส ดังนั้น รายงานผลการพัฒนาหมู่บ้านประจำปี จะเป็น “คลังข้อมูลการพัฒนาหมู่บ้าน” (Big Data) ซึ่งจะมีตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เขต กรม และทั้งประเทศ สำหรับวางแผนแก้ปัญหาความยากจน หมู่บ้านยากจน และคนยากจนให้หมดไป จะทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุด

นั่นคือ... พัฒนากร... เป็นนักพัฒนาผู้จัดการการพัฒนาร่วมกับหมู่บ้าน
คือ รายงานการพัฒนาหมู่บ้านประจำปี (Annual Village Development Report)
คือ A-VDR ของพัฒนากรและหมู่บ้าน

คำถามที่ยิ่งใหญ่ ทำให้มี การรายงานที่ยิ่งใหญ่

Great Questions make Great Reporting

คุณมาถึงหมู่บ้านหนึ่ง และ
ในบรรยากาศที่เงียบสงบนี้ เริ่มได้ยินเสียงสะท้อน

You arrive at a village, and
in this calm environment, one starts to hear echo.

หมู่บ้านของข้าพเจ้า งอกขึ้นจากที่ราบ อยู่ใต้ร่มเงาต้นไม้และใบไม้
เหมือนกระปุกออมสินเปี่ยมด้วยความทรงจำ
ท่านจะเห็นว่าทำไมคนจึงอยากอยู่ที่นั่นตลอดกาล

My village, rising from the plain. Shaded with trees and leaves
like a piggy bank filled with memories.
You'll see why a person would want to live there forever.

การพัฒนา* คือ การทำให้ศักยภาพของมนุษย์กลายเป็นความสามารถจริง**

Development is Realizing Human Potentials.

*พัฒนา = พึ่งตนเอง ช่วยตนเองได้

**ศักยภาพ = ภาวะแฝง อำนาจหรือคุณสมบัติ (ความสามารถ) ที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

6. หวนคิด
(Afterthought)

ในโลกที่เปลี่ยนไป (In a Changing World)

กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินงานพัฒนาชุมชนกับประชาชนในหมู่บ้านชนบทมาครึ่งศตวรรษแล้ว ได้สั่งสมประสบการณ์ ความรู้ และวิธีการต่างๆ ได้มากพอสมควร ตลอด 50 ปีที่ผ่านมา อาจถึงเวลาแล้วที่ต้องสะสางความซับซ้อนของประสบการณ์ความรู้ที่เริ่มคลุมเครือเหล่านั้น ที่ไม่อาจบ่งชัดว่าไปทางใดให้จะแจ้ง มีวิธีหนึ่งที่มักจะใช้กัน นั่นคือ คืนสู่สามัญ กลับไปหาวิธีที่ง่ายกว่าในการทำบางสิ่งหรือคิดเกี่ยวกับบางอย่าง (Back to Basics: to return to a simpler way of doing something or thinking about something) แต่บทบาทของพัฒนากรมักจะแปรไปตามสภาพบุคคล กลุ่ม ชุมชน และสถาณการณ์ ที่เปลี่ยนไปตามภูมิประเทศ เหตุการณ์และยุคสมัย แม้แปรเปลี่ยน แต่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาที่มุ่งแก้ปัญหาความยากจนโดยการเพิ่มพลังประชาชนให้มีบทบาท มีส่วนร่วม คิด ตัดสินใจและลงมือจัดการกับปัญหาของเขา ปัญหาของชุมชน

6 บทบาทของพัฒนากรที่ได้นำเสนอนั้น ได้พิเคราะห์จากความยับยั้งและความท้าทาย (Constraints & Challenges) ที่อุบัติขึ้นในโลกยุคดิจิทัลเทคโนโลยีนี้ เป็น 6 บทบาทที่พัฒนากรทำอยู่แล้ว มากหรือน้อย ที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว หนังสือ มรรคาพัฒนา ชุมชน นี้เพียงเรียบเรียงให้เห็นเป็นบทบาทที่แจ่มชัดขึ้น

หนังสือนี้ การนำเสนอนี้ ยังห่างไกลจากความถูกต้องตามหลักวิชาการ ยังขาดความประณีตตามหลักภาษา แม้พยายามย้อนคิด กลับคืนไปสู่หลักการพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน... หนังสือนี้ยังมีที่ให้แก้ไข เพิ่มเติม...

ความคิดหนึ่ง (An Idea)

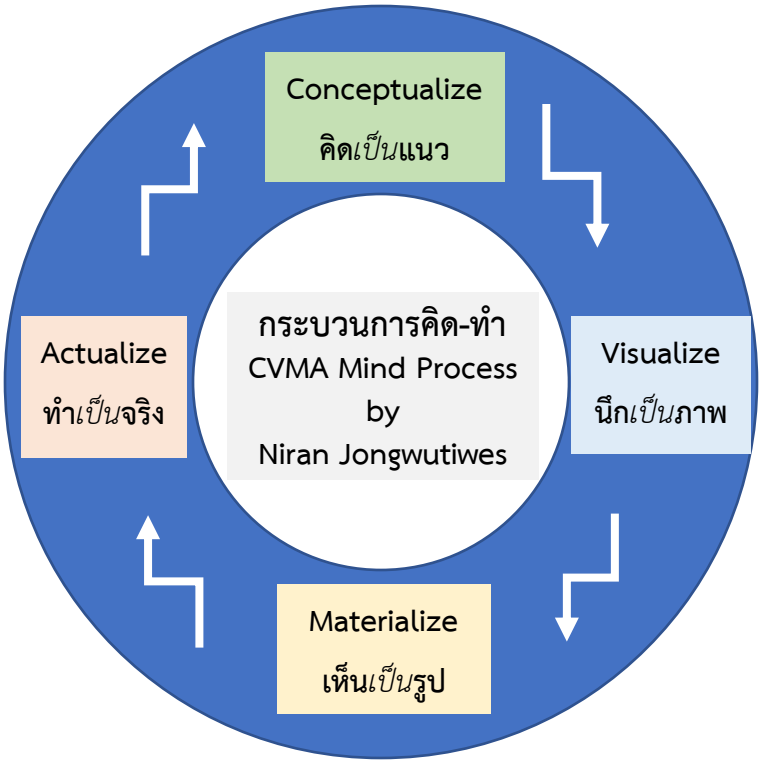
ขอแลกเปลี่ยนวิธีการคิดและการทำงาน

มันอาจเริ่มต้นที่เกิด ความคิดหนึ่ง (an Idea) ขึ้นมา ตามด้วยการใช้ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้ สั่งสม หมกหมุ่น จดจ่อ จนคิดเป็นแนวมีทิศทางไป เมื่อใส่ใจเข้าไปมากขึ้นอีก จะเริ่มนึกเป็นภาพมองเห็นเค้าโครงขึ้น เมื่อคิดตามต่อไปอีก จากเค้าโครงรางๆ จะก่อร่างขึ้นเห็นเป็นรูปที่ชัดเจน มีรายละเอียด พร้อมนำไปใช้ได้ ทำเป็นจริงได้ สามารถเอาไปทำให้เกิดผลเป็นจริงได้

จาก “ความคิด”หนึ่ง “คิดเป็นแนว นึกเป็นภาพ เห็นเป็นรูป ทำเป็นจริง” จึงเกิดชิ้นงานขึ้นมา (from an Idea, you go through the processes of ‘Conceptualize, Visualize, Materialize, Actualize’, you will get your work done.) แล้วย้อนกลับมาเกิดหรือเริ่มต้นความคิดใหม่ โดยใช้กระบวนการคิด-ทำ (CVMA Mind Process by Niran Jongwutiwes) คิดจนทำได้ต่อไป...

มนุษย์เกิดความคิด มีภาษา ใช้ภาษา ใคร่ครวญความคิด โดยใช้ความรู้ ประสบการณ์มาคิด... คิดแนว นึกภาพ เห็นรูป แล้วทำจริง ออกมาเป็นผลงาน เป็นสิ่งคิดค้นใหม่เป็นนวัตกรรม แล้ว จัดเก็บ สั่งสม แบ่งปัน ส่งต่อ และกระจาย แพร่หลายออกไป

เชื่อว่า เราได้รับมรดกตกทอดความรู้ที่สั่งสมกันมาจาก การเรียนรู้ร่วมกัน (Collective Learning) ของบรรพบุรุษเรา เมื่อสองแสนปีก่อน ผู้ซึ่งมีความสามารถพิเศษในการจัดเก็บ รักษา “ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และปัญญา ตลอดจน การสร้างสรรค์” (Data, Information, Knowledge, Wisdom & Open Mind – Creation) มีการแบ่งปันกับผู้อื่น และมีการส่งต่อ มาตามกาลเวลา จากรุ่นสู่รุ่น)

CVMA Mind Process:
Conceptualization, Visualization, Materialization, and Actualization.

กระบวนการคิด-ทำ: คิดเป็นแนว นึกเป็นภาพ เห็นเป็นรูป และ ทำเป็นจริง

เรียนรู้จากเพื่อนบ้าน (Learn from Our Neighbors)

จากเพื่อนบ้านในทวีปเอเชีย (from Our Neighbors in Asia)

คตินิยมของการฟื้นฟูชนบท บันทึกโดย ดร. วาย.ซี. เจมส์ เยน

“ไปหาประชาชน
อยู่ท่ามกลางพวกเขา
เรียนรู้จากพวกเขา
วางแผนกับพวกเขา
ทำงานกับพวกเขา
เริ่มด้วยเรื่องที่พวกเขารู้
สร้างจากสิ่งที่พวกเขามี
สอนโดยการแสดงให้ดู
เรียนรู้จากการลงมือทำ
ไม่ใช่ตู้โชว์ แต่เป็นตัวอย่าง
ไม่ใช่เรื่องเบ็ดเตล็ด แต่เป็นระบบ
ไม่ใช่ปฏิบัติให้สอดคล้อง แต่ให้แปรรูปแปลงร่าง
ไม่ใช่บรรเทาทุกข์ แต่ปลดปล่อยความสามารถ”

Go to the people.
Live, learn, plan, and work with them.
Build on what they have.
Not a showcase but a pattern. Not relief but release.

The Credo of Rural Reconstruction, developed by Dr. Y.C. James Yen:

Go to the people
Live among them
Learn from them
Plan with them
Work with them
Start with what they know
Build on what they have
Teach by showing
Learn by doing
Not a showcase but a pattern
Not odds and ends but a system
Not to conform but to transform
Not relief but release.

Image Courtesy: Google Images

จากเพื่อนห่างไกลในทวีปอเมริกา (from Our Faraway Neighbors in America)

วงจรชีวิต โดย หัวหน้าเมฆขาว ทาลาทาวี

มนุษย์มีความเข้าใจที่บกพร่องเรื่องชีวิต เขาเข้าใจผิดว่า ความรู้คือปัญญา เขาพยายามไขความลับอันศักดิ์สิทธิ์ของพระบิดาของเรา วิญญาณผู้ยิ่งใหญ่ เขาพยายามวางกฎและวิธีการของเขาบนพระแม่ธรณี ทั้งที่ตัวเขาเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เขายังเลือกที่จะไม่ใส่ใจและไม่นำพามัน เพียงเพื่อผลประโยชน์เฉพาะหน้าของตนเอง

แต่กฎของธรรมชาตินั้นแข็งแกร่งกว่าของมนุษยชาติ ในที่สุด มนุษย์ต้องตื่นและเรียนรู้ที่จะเข้าใจว่าเหลือเวลาเพียงน้อยนิด ก่อนที่เขาจะเป็นเหตุแห่งหายนะของตัวเอง และเขาต้องเรียนรู้อีกมาก เรียนรู้ที่จะดูด้วยใจ เขาต้องเรียนรู้ที่จะเคารพพระแม่ธรณี - ผู้ให้ชีวิตแก่สรรพสิ่ง เหล่าพี่น้องชายหญิง สัตว์ทั้งปวง พืชทั้งหมด แม่น้ำทั้งหลาย ห้วงน้ำที่มี ทะเลที่อยู่ และสายลมที่พัดพลิ้ว ของเรา

เขาต้องตระหนักว่าโลกนี้ไม่ใช่ของเขา แต่เขาต้องดูแลและรักษาสมดุลอันเปราะบางของธรรมชาติ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของลูกหลานของเรา และคนรุ่นต่อๆ ไปในอนาคต มันเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่ต้องอนุรักษ์โลกและสรรพสิ่งที่สร้างสรรค์โดยวิญญาณผู้ยิ่งใหญ่ มนุษยชาติเป็นเพียงเมล็ดทรายในวัฏจักรอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งล้อมรอบทุกชีวิต

(เมฆขาว 2327-47 เป็นหัวหน้าเผ่าไอโอวา ชนพื้นเมืองอเมริกัน)

(White Cloud, 1784–1834, was a chief of the Native American Iowa tribe.)

Circle of Life by Chief White Cloud Talatawi

Man has a poor understanding of life. He mistakes knowledge for wisdom. He tries to unveil the Holy secrets of our Father, the Great Spirit. He attempts to impose his laws and ways on Mother Earth. Even though he, himself, is a part of nature, he chooses to disregard and ignore it for the sake of his own immediate gain.

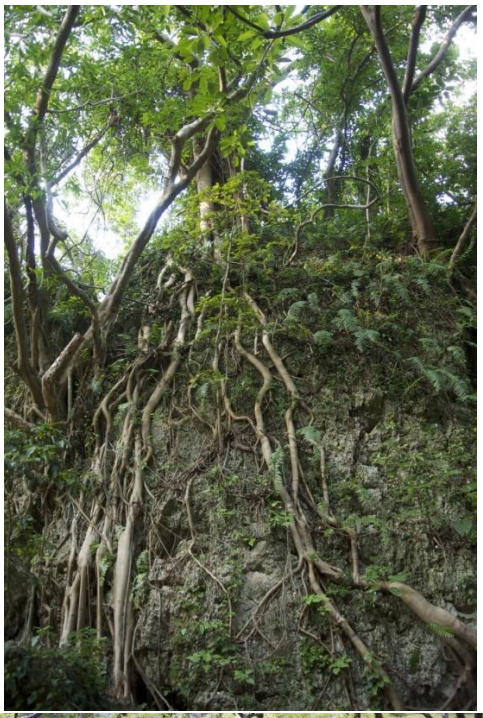
But the laws of nature are far stronger than those of mankind. Man must awake at last and learn to understand how little time there remains before he will become the cause of his own downfall. And he has so much to learn. To learn to see with the heart. He must learn to respect Mother Earth – she who has given life to everything, to our brothers and sisters, the animals, and plants, to the rivers, the lakes, the oceans, and the winds.

He must realize that this planet does not belong to him; but that he has to care for and maintain the delicate balance of nature for the sake of the well-being of our children and of all future generations. It is the duty of man to preserve the Earth and the Creation of the Great Spirit. Mankind being but a grain of sand in the Holy circle which encloses all of life.

Image Courtesy: Google Images

Father-the Great Spirit & Mother Earth

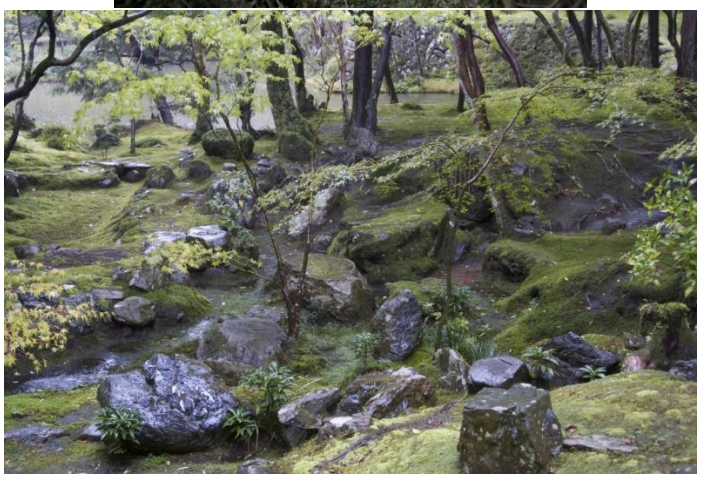

Image Courtesy: Google Images

จากเพื่อนไกลโพ้นในทวีปอาฟริกา (from Our Remote Neighbors in Africa)

ประยุกต์จากบทสนทนาหนึ่งใน Development: Seeds of Change. 1984:2, p47. ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนา โดย นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์

ปุจฉา ในฐานะที่ท่านเป็นชาวบ้านคนหนึ่งของหมู่บ้านนี้ ท่านต้องการให้คนภายนอกมาช่วยเหลือท่านอย่างไร

วิสัชนา เราต้องการความช่วยเหลือจากคนภายนอก ให้มาช่วยวิเคราะห์และทำให้เราเข้าใจปัญหา สถานการณ์ และประสบการณ์ของเรา แต่ไม่ใช่มาบอก หรือมาสั่งเราว่า เราต้องทำอย่างนั้น เราต้องทำอย่างนี้

คนภายนอกที่เข้ามาหาเรา พร้อมคำตอบและคำแนะนำที่ได้เตรียมไว้แล้วในการแก้ปัญหาหมู่บ้านของเรานั้น ไม่เพียงไร้ประโยชน์ แต่กลับเลวร้ายยิ่ง

คนภายนอกควรมาเรียนรู้จากเรา เพื่อให้เข้าใจเราก่อนว่า ปัญหาของเราคืออะไร และช่วยให้เราตระหนักในปัญหา และบ่งบอกปัญหาของเราได้ถูกต้องและชัดเจนขึ้น โดยช่วยให้เราหาคำตอบ หรือหาทางแก้ปัญหาของเรา ให้ได้ด้วยตัวเราเองในที่สุด

คนภายนอกต้องเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตัวเองด้วย เพราะเขาเป็นเพียงเพื่อน (ไม่ใช่เทวดา) เพื่อนผู้มาช่วยให้เราคิด พินิจพิจารณา ไตร่ตรอง ปัญหาของเราด้วยตัวเราเอง.

จบ

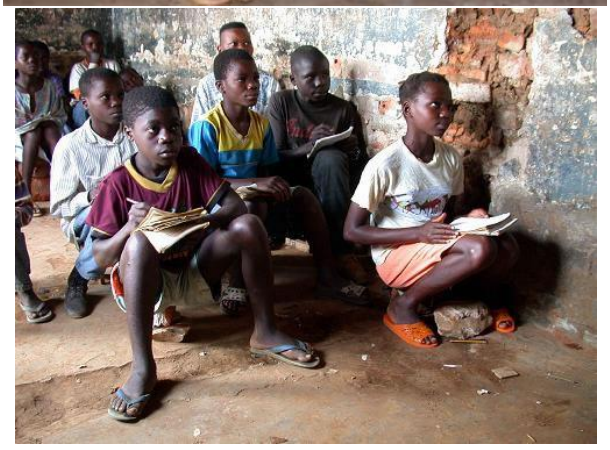

Image Courtesy: Google Images

∞ ∞ ∞ หวนคิด แล้วไฉน ไม่มีคำตอบ...

นี่อาจจะเป็นคำตอบ?

คำตอบคือไม่มีคำตอบ	The answer is there is no answer.
ไม่มีคำตอบเป็นคำตอบเช่นกัน	No answer is also an answer.
ไม่มีคำตอบที่เป็นคำตอบที่ดังมาก	No answer is a loud answer.
ไม่มีคำตอบที่เป็นคำตอบที่ชัดเจน	No answer is a clear answer.
มีมากคำถามที่ไม่มีคำตอบ There are many questions but no answer.	
มีหลายคำถามในโลกนี้ที่ไม่มีคำตอบ There are many questions in the world that have no answers.	
คุณจะไม่พบคำตอบที่นี่ มีเพียงทางเลือก You will find no answer here, just choices.	
ความเงียบคือคำตอบเช่นกัน	Silence is an answer too.
ฟังเสียงของความเงียบ	Listen to the sound of silence.

มีคำถาม ที่หักมุมแบบคาดไม่ถึง

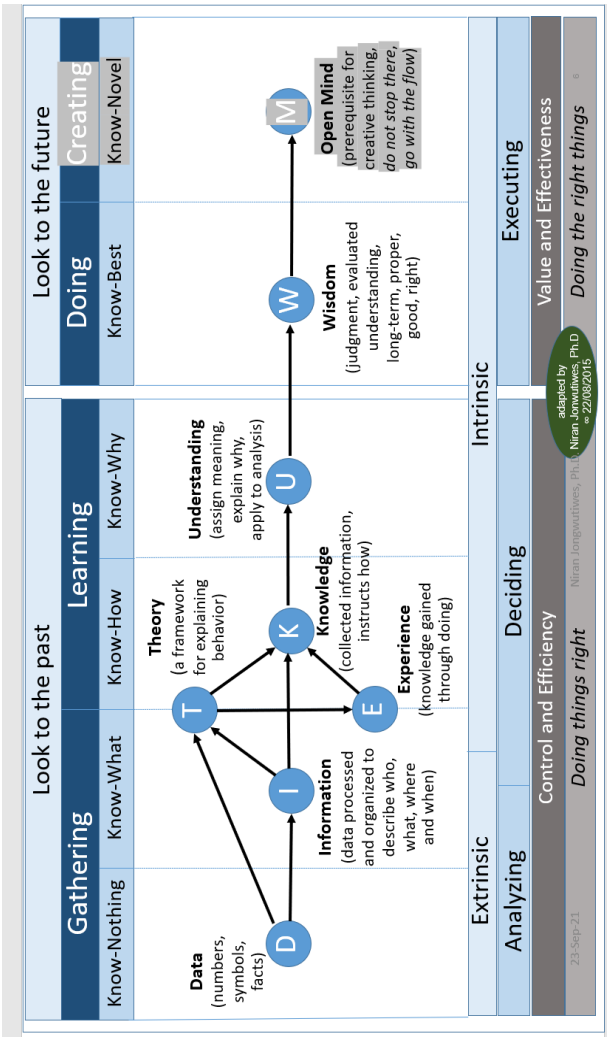
คำถามคือ อะไรถูกกฎหมายแต่ไม่มีเหตุผล อะไรมีเหตุผลแต่ไม่ถูกกฎหมาย อะไรไม่ถูกกฎหมายและไม่มีเหตุผล

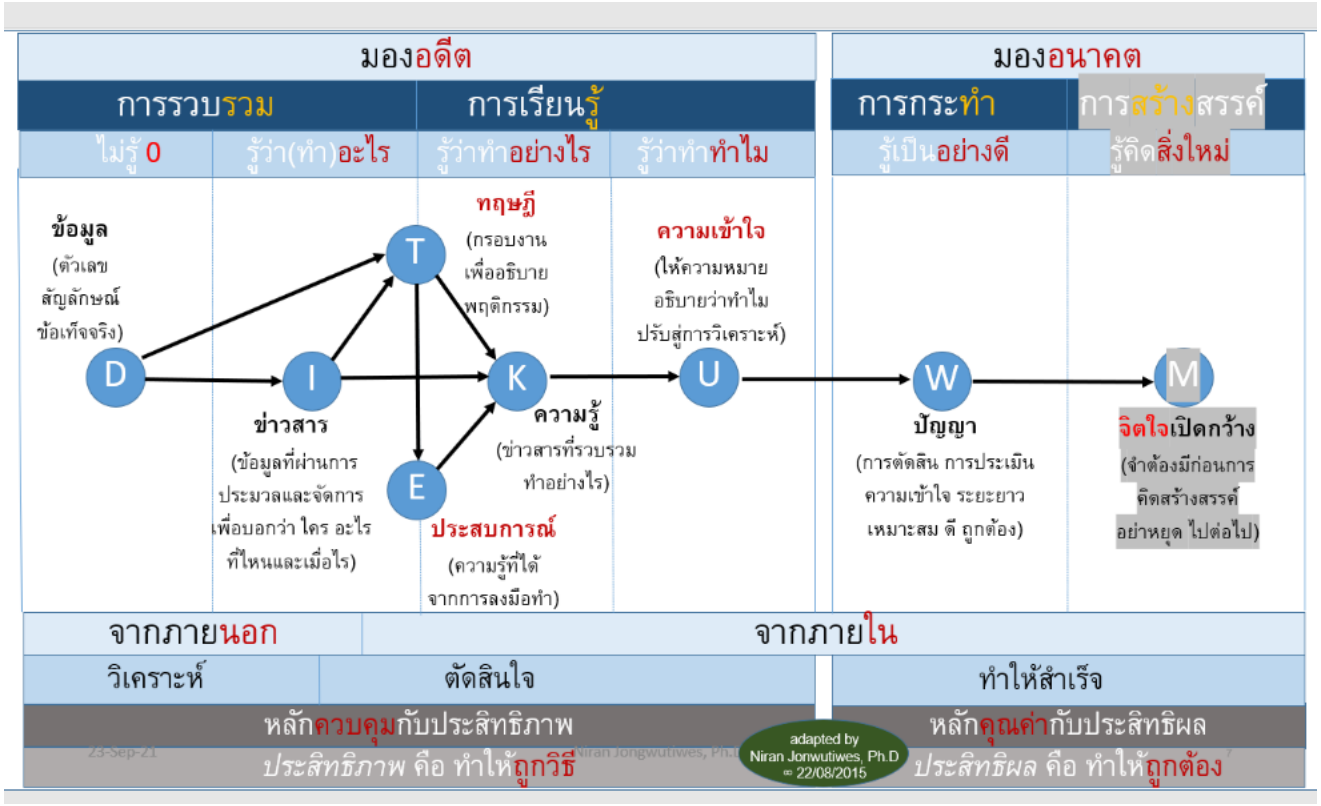
Unexpected Twist Question: What is legal but not logical, logical but not legal and neither legal nor logical.

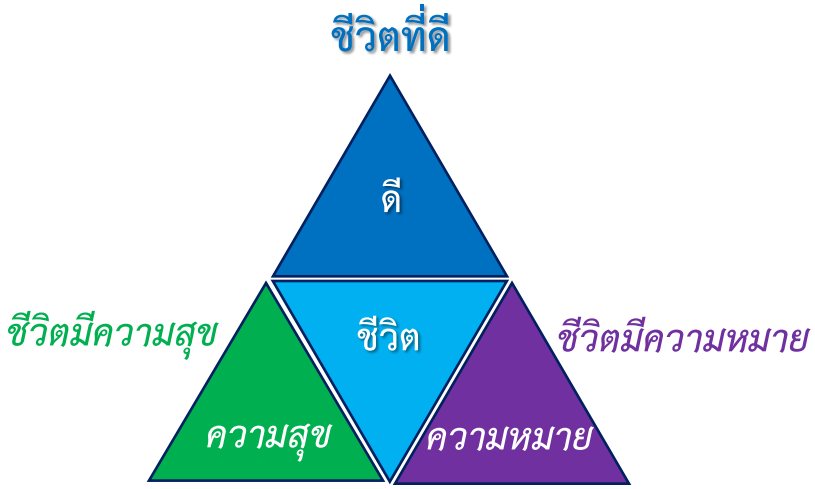
เรียนรู้จากแผนภาพ (Let's Learn from Diagram)

แผนภาพลำดับชั้น ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ปัญญา... ปรับเพิ่ม **การสร้างสรรค์**

DIKW hierarchy flow diagram, adapted by Niran Jongwutiwes

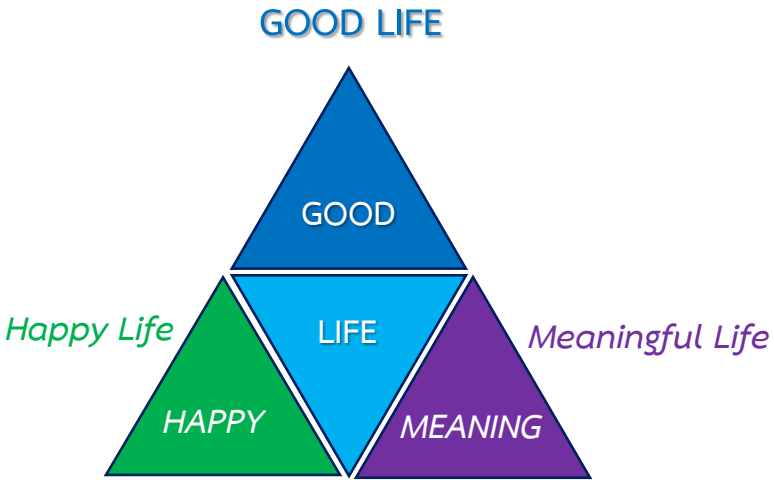

มองอดีต
มองอนาคต
การรวบรวม
การเรียนรู้
การกระทำ
การสร้างสรรค์
ไม่รู้ 0
รู้ว่า(ทำ)อะไร
รู้ว่าทำอย่างไร
รู้ว่าทำทำไม
รู้เป็นอย่างดี
รู้คิดสิ่งใหม่
ข้อมูล
(ตัวเลข
สัญลักษณ์
ข้อเท็จจริง)
ทฤษฎี
(กรอบงาน
เพื่ออธิบาย
พฤติกรรม)
ความเข้าใจ
(ให้ความหมาย
อธิบายว่าทำไม
ปรับสู่การวิเคราะห์)
D
I
T
K
U
W
M
ข่าวสาร
(ข้อมูลที่ผ่านการ
ประมวลและจัดการ
เพื่อบอกว่า ใคร อะไร
ที่ไหนและเมื่อไร)
ความรู้
(ข่าวสารที่รวบรวม
ทำอย่างไร)
E
ประสบการณ์
(ความรู้ที่ได้
จากการลงมือทำ)
ปัญญา
(การตัดสิน การประเมิน
ความเข้าใจ ระยะยาว
เหมาะสม ดี ถูกต้อง)
จิตใจเปิดกว้าง
(จำต้องมีก่อนการ
คิดสร้างสรรค์
อย่าหยุด ไปต่อไป)
จากภายนอก
จากภายใน
วิเคราะห์
ตัดสินใจ
ทำให้สำเร็จ
หลักควบคุมกับประสิทธิภาพ
หลักคุณค่ากับประสิทธิผล
ประสิทธิภาพ คือ ทำให้ถูกวิธี
ประสิทธิผล คือ ทำให้ถูกต้อง
adapted by
Niran Jonwutiwes, Ph.D
ๆ 22/08/2015

ชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่มีความสุข และ ความหมาย

Good Life is a Happy & Meaningful Life

วัฒนธรรม และ อารยธรรม ต่างกันอย่างไร... เกร็ดความรู้ สำหรับ พัฒนากร

การเปรียบเทียบ วัฒนธรรม และ อารยธรรม (แบบง่าย)

ความหมาย
∞วัฒนธรรม หมายถึง การแสดงออกซึ่งลักษณะท่าทางที่เราคิด ประพฤติ และกระทำ
∞อารยธรรม หมายถึง กระบวนการซึ่งอาณาเขตหนึ่งหรือสังคมหนึ่งแผ่ขยายสถานะความก้าวหน้าของการพัฒนามนุษย์และองค์การ

คืออะไร
∞วัฒนธรรม คือ ผลลัพธ์
∞อารยธรรม คือ วิธี

แทนอะไร
∞วัฒนธรรม แทนว่า เราคืออะไร
∞อารยธรรม แทนว่า เราครอบครองอะไร

สะท้อนอยู่ใน
∞วัฒนธรรม สะท้อนอยู่ใน ศาสนา ศิลปะ นาฏกรรม วรรณกรรม จารีต/ขนบศีลธรรม ดนตรี ปรัชญา ฯลฯ
∞อารยธรรม สะท้อนอยู่ใน กฎหมาย คณะผู้บริหาร โครงสร้างพื้นฐานสถาปัตยกรรม การจัดการทางสังคม ฯลฯ

การแสดงออก
∞วัฒนธรรม แสดงออกถึง ระดับสูงขึ้นของความประณีตภายใน
∞อารยธรรม แสดงออกถึง ระดับสูงขึ้นของการพัฒนาทั่วไป

ความก้าวหน้า
∞วัฒนธรรม ไม่ใช่ ความก้าวหน้า
∞อารยธรรม ใช่ ความก้าวหน้า

สหวิทยาการ
∞วัฒนธรรม สามารถงอกงามและอยู่ได้โดยไม่มีอารยธรรม
∞อารยธรรม ไม่สามารถงอกงามและอยู่ไม่ได้ถ้าไม่มีวัฒนธรรม

คำ ตาม หลัง (Afterword)

เมื่อคุณต้องการน้อยลง คุณก็จะมีมากขึ้น

Image Courtesy: Google Images

น้อย คือ มาก

น้อย คือ มาก

น้อย คือ มาก

น้อย คือ มาก

น้อย คือ มาก

น้อย คือ มาก

น้อย คือ มาก

Image Courtesy: Google Images

เรื่องเล็ก

เพราะตะปูหลวม เกือกม้าจึงหลุด

เพราะเกือกม้าหลุด ม้าจึงเสียหลัก

เพราะม้าเสียหลัก แม่ทัพจึงเสียท่า

เพราะแม่ทัพเสียท่า จึงแพ้สงคราม

เพราะแพ้สงคราม จึงสูญเสียบ้านเมือง

เพราะไม่ใส่ใจตะปูเกือกม้าตัวเล็ก ๆ ตัวเดียว แท้ ๆ

The English "Knight" variant of the "nail" rhyme

For want of a nail the shoe was lost,
for want of a shoe the horse was lost,
for want of a horse the knight was lost,
for want of a knight the battle was lost,
for want of a battle the kingdom was lost.
So a kingdom was lost—all for want of a nail.

Image Courtesy: Google Images

Information Courtesy: Wikipedia

"หากท่านเพียงพึงใจที่เป็นตัวของตัวเอง และไม่เปรียบเทียบหรือแข่งขัน ท่านจะเป็นที่นับถือ"

"When you are content to be simply yourself and don't compare or compete, everyone will respect you."

- Lao Tzu, Tao Te Ching

ขอขอบคุณ

ที่มีส่วนร่วม

เดินทางตาม

“

มรรคา

พัฒนา

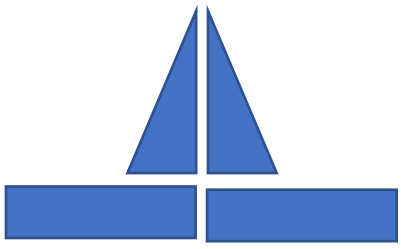
ชุมชน

“

@niran #thanks#

นิรันดร์

จงวุฒิเวศย์

มรรคา พัฒนา ชุมชน
ในยุคดิจิทัล
Community Development Way
CD Way in Digital Age
ขอคารวะ
ผู้บุกเบิก ผู้พัฒนา งานพัฒนาชุมชน
พัฒนากร นักวิชาการ และผู้บริหารกรมการพัฒนาชุมชน
ผู้ก้าวเดิน ทิ้งรอยเท้า ให้ติดตาม ร่วมเรียนรู้
Salute
Pioneers & Developers of community development work:
Community Development Workers, Scholars & Administrators,
who has walked, left footprints, to be followed and learned.